

Δίκτυο Καταγραφής
Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Ετήσια Έκθεση
2022

Δίκτυο
Καταγραφής
Περιστατικών
Ρατσιστικής Βίας

Περιεχόμενα

Περίληψη	5
I. Γενικά χαρακτηριστικά καταγεγραμμένων επιθέσεων	9
II. Ανάλυση των καταγραφών	15
A. Επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών	15
B. Επιθέσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής ή θρησκείας.....	19
Γ. Επιθέσεις κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+	21
Δ. Περιστατικά με την εμπλοκή ένστολων και δημόσιων λειτουργών	23
Αστυνομική βία.....	24
Περιστατικά με την εμπλοκή δημόσιων λειτουργών	26
III. Καταγγελίες και αντίδραση των Αρχών	27
A. Ανάλυση στοιχείων του Δικτύου	27
B. Αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από την Πολιτεία.....	27
Καταγραφή και αντιμετώπιση από τις Αρχές	27
Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΣΡΜ) - Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού.....	31
IV. Συστάσεις προς την Πολιτεία.....	35
Προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.....	35
A. Διαχείριση του ρατσιστικού εγκλήματος	35
B. Αντιμετώπιση της αστυνομικής βίας με ρατσιστικό κίνητρο	36
Προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης και τις Εισαγγελικές και Δικαστικές αρχές	36
Προς το Υπουργείο Υγείας και τους Ιατρικούς Συλλόγους	37
Προς το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου.....	38
Προς το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων	39
Προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων	39

Προς το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών	40
Προς τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας	40
V. Ταυτότητα και Λειτουργία του Δικτύου Καταγραφής	
Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας	41
A. Θεσμικές επισημάνσεις.....	41
B. Ταυτότητα του Δικτύου.....	41
Γ. Μεθοδολογία.....	43

Περίληψη

Η παρούσα έκθεση αποτελεί την ενδέκατη κατά σειρά ετήσια έκθεση του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας [εφεξής «Δίκτυο»] και αφορά στην ποσοτική και ποιοτική ανάλυση περιστατικών ρατσιστική βίας που καταγράφηκαν από τα μέλη του Δικτύου κατά το έτος 2022. Το Δίκτυο δημιουργήθηκε στα μέσα του έτους 2011 από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR), με τη συμμετοχή Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και φορέων της κοινωνίας των πολιτών, με στόχο τη συστηματική καταγραφή πράξεων βίας με ρατσιστικό κίνητρο και την τεκμηρίωση των σχετικών ποσοτικών και ποιοτικών τάσεων του φαινομένου. Σήμερα, το Δίκτυο έχει 52 μέλη¹, τα οποία συνεχίζουν να καταγράφουν περιστατικά ρατσιστικής βίας που συντελούνται σε βάρος προσώπων, τα οποία προσέρχονται στις υπηρεσίες τους².

Κατά το 2022, το Δίκτυο κατέγραψε μέσω συνεντεύξεων με τα θύματα 74 περιστατικά ρατσιστικής βίας. Σε 33 περιστατικά στοχοποιήθηκαν μετανάστες, πρόσφυγες ή αιτούντες άσυλο, λόγω εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή χρώματος. Σε ένα εκ των περιστατικών αυτών στοχοποιήθηκε άτομο τόσο λόγω εθνικής καταγωγής, όσο και λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου. Σε 1 περιστατικό στοχοποιήθηκαν Έλληνες πολίτες λόγω εθνικής καταγωγής, ενώ σε 2 περιστατικά στοχοποιήθηκαν ένα τζαμί και ένα μνημείο του Ολοκαυτώματος. Σε 38 περιστατικά στοχοποιήθηκαν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Με βάση τα ευρήματα του Δικτύου για το 2022, οι βασικές τάσεις που διαπιστώνονται είναι η

1. Αίτημα, Αλληλεγγύη Solidarity Now, Αντιγόνη-Κέντρο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης, Αντιρατσιστικό Παρατηρητήριο Πανεπιστημίου Αιγαίου, Άρσις-Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, Γιατροί του Κόσμου, Διεθνής Αμνηστία, Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών, «Ελληνική Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα»- Πλειάδες, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών, Ελληνικό Φόρουμ Προσφύγων, Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Δικηγορικού Συλλόγου Ρόδου, Θετική Φωνή, Ιατρική Παρέμβαση, Κάριτας Αθήνας, Κάριτας Ελλάς, Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών «Διοτίμα», Κέντρο Ημέρας «Βαβέλ», ΣΥΝΥΠΑΡΞΙΣ-Οικουμενικό Πρόγραμμα Προσφύγων, Κίνηση Υπεράσπισης των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών/-στριών (Πάτρα), Κόσμος χωρίς Πολέμους και Βία, ΛΑΘΡΑ; Επιτροπή αλληλεγγύης στους πρόσφυγες Χίου, ΜΕΤΑδραση, Οικογένειες Ουράνιο Τόξο, Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών, Ομάδα Νομικών για την Υπεράσπιση των Δικαιωμάτων Προσφύγων και Μεταναστών (Θεσσαλονίκη), Ομοφυλοφιλική και Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας (ΟΛΚΕ), Σύλλογος Ενωμένων Αφγανών, Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργιών Ελλάδας, Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών, Φάρος του Κόσμου, Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο, Act Up Hellas, ASANTE, Colour Youth - Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας, Generation 2.0 RED, HIAS Ελλάδας, HumanRights360, Melissa Network, PRAKSIS, A21, Σημείο | για τη μελέτη και την αντιμετώπιση της ακροδεξιάς, Lesvos Solidarity, Steps, Legal Centre Lesvos, Aegean Migrant Solidarity | Christian Peacemaker Teams, ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ, International Rescue Committee (IRC).
2. Αναλικότερες πληροφορίες σχετικά με την ταυτότητα, τον ορισμό και τη μεθοδολογία τους Δικτύου στις σελίδες 41-43.

ύπαρξη ρατσισμού στην καθημερινότητα, η εμφάνιση περιστατικών οργανωμένης ρατσιστικής βίας, αν και σε περιορισμένο βαθμό, καθώς και η στοχοποίηση υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εντός της ελληνικής επικράτειας, ιδίως όσων δρουν στα σύνορα. Παράλληλα, το Δίκτυο κατέγραψε για το έτος 2022 περιστατικά στα οποία οι δράστες αναγνωρίστηκαν από τα θύματα ως ένστολοι καθώς και περιστατικά με θύτες δημόσιους υπαλλήλους.

Αναλυτικότερα, το Δίκτυο διαπιστώνει τη συνεχιζόμενη υποαναφορικότητα στα περιστατικά ρατσιστικής βίας για ένα ακόμη έτος, γεγονός που προκύπτει τόσο από το σύνολο των καταγραφών του Δικτύου τα δύο τελευταία έτη, όσο και από τη σχετική ανάλυση των αρμόδιων Αρχών³. Με βάση τη σχετική ανάλυση των καταγραφών του Δικτύου για το 2022, αλλά και των σχετικών τάσεων των προηγούμενων ετών, σημαντικός αριθμός θυμάτων δεν προβαίνει στην καταγγελία από φόβο για δευτερογενή θυματοποίηση ή επαναθυματοποίηση⁴. Προκειμένου να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των θυμάτων και των στοχοποιούμενων κοινοτήτων ευρύτερα προς τις Αρχές, το Δίκτυο επισημαίνει την ανάγκη άμεσης αντιμετώπισης της δευτερογενούς θυματοποίησης και εν γένει της βίας από εκπροσώπους της Πολιτείας καθώς και προτεραιοποίησης από την πλευρά των αρμόδιων Αρχών της δημιουργίας ενός αποτελεσματικού συστήματος υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων ρατσιστικής βίας.

Με βάση τις καταγραφές του Δικτύου για το 2022, σε συνδυασμό και με τα στοιχεία των προηγούμενων ετών, το Δίκτυο διαπιστώνει τη μείωση εκτεταμένων περιστατικών ακραίας ρατσιστικής βίας από οργανωμένες ομάδες που δρουν στο δρόμο, χωρίς βέβαια την παντελή απουσία τους. Το 2022 καταγράφηκαν περιστατικά με θύτες μέλη ακραίων, άτυπων και μη, ρατσιστικών ομάδων. Επιπλέον, το 2022 καταγράφηκε βομβιστική επίθεση σε τζαμί καθώς και περιστατικά κατά τα οποία οργανωμένες ομάδες που ασκούν ρατσιστική βία στοχοποίησαν μέλη της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Το Δίκτυο υπενθυμίζει την ανάγκη επαγρύπνησης της Πολιτείας αναφορικά με την οργανωμένη ρατσιστική βία, σε συνέχεια της δράσης της Χρυσής Αυγής, η κλιμάκωση της οποίας οδήγησε στη δολοφονία τουλάχιστον δύο ατόμων, του Σαχζάτ Λουκμάν και του Παύλου Φύσσα, το 2013. Όπως το Δίκτυο έχει επισημάνει σε παλαιότερες εκθέσεις του, η δίκη και τελικά η καταδικαστική απόφαση σε πρώτο βαθμό φαίνεται να αναχαιτίσει τη δράση της Χρυσής Αυγής. Ωστόσο, το συγκεκριμένο μοτίβο επιθέσεων που διαχρονικά κατέγραφε το Δίκτυο ως πλαίσιο στοχοποίησης κατά προσφύγων, μεταναστών και υποστηρικτών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το τελευταίο διάστημα φαίνεται να βρίσκει εφαρμογή σε άλλα πλαίσια στοχοποίησης (σχολικό περιβάλλον ή χώρος του αθλητισμού). Γεγονός που αναδεικνύει την

3. Αναλικότερες πληροφορίες σχετικά με τα στοιχεία των Αρχών, σελίδες 27-34.

4. Η δευτερογενής θυματοποίηση, αν και δεν περιορίζεται μόνο σε αυτό, περιλαμβάνει τη μη μεταχείριση του θύματος με σεβασμό, την αντιεπαγγελματική προσέγγιση του θύματος και κάθε είδους διάκριση εις βάρος του θύματος από φορείς, υπηρεσίες και άτομα. Η επαναθυματοποίηση αναφέρεται στο πλαίσιο στο οποίο το θύμα βιώνει ξανά βία. Αναλικότερες πληροφορίες σχετικά με την πρόσβαση στην καταγγελία, σελίδες 28-29.

ανάγκη διαρκούς εγρήγορσης από τις αρμόδιες Αρχές, ώστε να εστιάσουν σε πολιτικές αποτελεσματικής πρόληψης και καταπολέμησης οποιασδήποτε σχετικής τάσης οργανωμένης βίας.

Εκτός από την οργανωμένη βία, το Δίκτυο κατέγραψε ρατσιστικές ενέργειες κατά προσφύγων, μεταναστών και ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων όπου οι δράστες έδρασαν μεμονωμένα. Η στοχοποίηση των θυμάτων έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια κάποιας δραστηριότητας στο πλαίσιο της καθημερινότητάς τους (π.χ. στη γειτονιά, σε δημόσιες υπηρεσίες, σε μέσα μαζικής μεταφοράς). Πρόκειται για περιστατικά συνήθως χαμηλής έντασης, που ωστόσο συμβάλλουν στην αύξηση του αισθήματος απειλής και της ανασφάλειας των θυμάτων και επηρεάζουν τη σχέση εμπιστοσύνης τους με το κοινωνικό πλαίσιο που τα περιβάλλει. Στην περίπτωση των διεμφυλικών ατόμων, η βία στις εν λόγω επιθέσεις φαίνεται να εντατικοποιείται.

Το Δίκτυο κατέγραψε ενδοοικογενειακά περιστατικά ρατσιστικής βίας. Τα εν λόγω περιστατικά συνήθως λαμβάνουν χώρα με την αποκάλυψη του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητας φύλου του θύματος στην οικογένειά του. Στα περιστατικά του 2022 εντοπίζονται και ενδο-σχολικά ή ενδο-πανεπιστημιακά περιστατικά από συμμαθητές/συμφοιτητές των θυμάτων ή υπαλλήλους της διοίκησης του ιδρύματος. Τα τελευταία ευρήματα εντείνουν την ανησυχία του Δικτύου, δεδομένου ότι η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν κοινωνικές δομές μέσα στις οποίες το άτομο θα έπρεπε να απολαμβάνει αποδοχή, προστασία και ασφάλεια.

Το Δίκτυο κατέγραψε για το έτος 2022 περιστατικά στα οποία οι δράστες αναγνωρίστηκαν από τα θύματα ως ένστολοι. Τα εν λόγω περιστατικά αφορούν στοχοποίηση προσφύγων και μεταναστών καθώς και Ρομά Ελλήνων πολιτών από εκπροσώπους σωμάτων ασφαλείας. Υπενθυμίζεται ότι κατά το 2022 σημειώθηκε μία ακόμη δολοφονία ανήλικου Έλληνα Ρομά πολίτη από ένστολο⁵, ενώ καταγράφηκαν μαρτυρίες προσφύγων και μεταναστών για άσκηση ρατσιστικής βίας από ένστολους, κυρίως εντός κέντρων υποδοχής και χώρων κράτησης. Το Δίκτυο εκφράζει την ανησυχία του σχετικά με τον αντίκτυπο που έχει η ρατσιστική βία στα θύματα όταν οι δράστες είναι εκπρόσωποι του κράτους και μάλιστα με αρμοδιότητα την παροχή προστασίας. Πρόκειται για συνθήκη που διαταράσσει τη σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στους πολίτες και τις Αρχές και συμβάλλει καθοριστικά στην αύξηση της ανασφάλειας των θυμάτων και του αισθήματος ατιμωρησίας των δραστών.

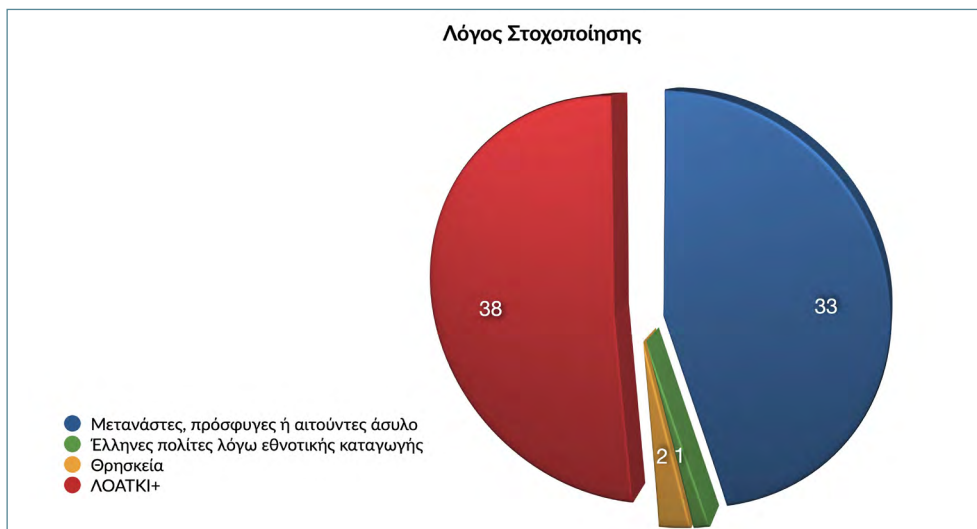
Παράλληλα, κατά το 2022, διαπιστώνεται η αύξηση των αναφορών και μαρτυριών για άτυπες αναγκαστικές επιστροφές στα θαλάσσια και χερσαία σύνορα της χώρας. Υπενθυμίζεται ότι το Δίκτυο δεν καταγράφει το σύνολο των αναφορών για άτυπες αναγκαστικές επιστροφές αλλά μόνο εκείνα τα περιστατικά κατά τα οποία, επιπλέον των λοιπών σημαντικών παραβιάσεων (σε θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και την πρόσβαση στο άσυλο), διαπιστώνεται και η ύπαρ-

5. Το Δίκτυο ενημερώθηκε για τα σχετικά περιστατικά από την κοινότητα των θυμάτων και τα ΜΜΕ. Δεν έχει προβεί σε καταγραφή των εν λόγω περιστατικών και ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνονται στη σχετική ποσοτική ανάλυση που παρατίθεται ανωτέρω.

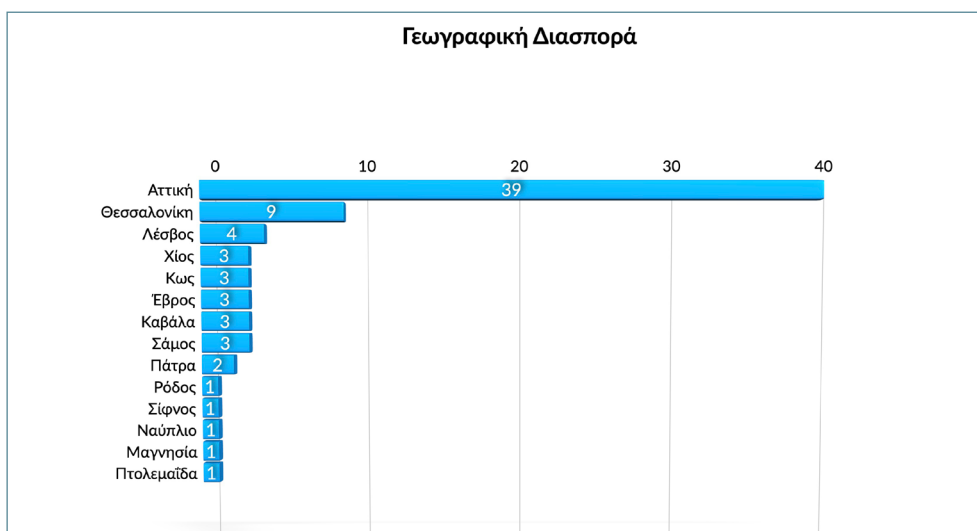
ξη πράξεων βίας σε συνδυασμό με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά που καταδεικνύουν ρατσιστικά κίνητρα κατά τη διάρκεια των περιστατικών (δηλαδή δείκτες προκατάληψης, όπως σχόλια, ακραία χρήση βίας, διαφορές μεταξύ θύτη και θύματος σε επίπεδο εθνικής/εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας, χρώματος κλπ). Στο εν λόγω πλαίσιο, το Δίκτυο κατέγραψε περιστατικό που, όπως δηλώνουν τα θύματα, η επίθεση εναντίον τους θα κατέληγε σε άτυπη αναγκαστική επιστροφή, αν τα θύματα δεν είχαν εντοπιστεί και υποστηριχθεί από υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αναφορικά με τους υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ήδη το 2020 το Δίκτυο είχε καταγράψει εντατικοποίηση της στοχοποίησής τους. Η εν λόγω εντατικοποίηση αφορούσε σε παρενοχλητικές έως και βίαιες συμπεριφορές τόσο κατά προσφύγων και μεταναστών, στο πλαίσιο όξυνσης της ρατσιστικής βίας, όσο και κατά των υπερασπιστών που στοχοποιούνται επειδή υποστηρίζουν τις εν λόγω ομάδες. Τα τελευταία χρόνια και κατά το έτος αναφοράς της έκθεσης, η εν λόγω στοχοποίηση έχει επεκταθεί σε εκστρατείες δυσφήμισης ή ποινικοποίηση της δράσης των εν λόγω φορέων, όπως έχει διαπιστωθεί από διεθνείς και ευρωπαϊκούς φορείς.

Τέλος, κατά το 2022, καταγράφηκε περιστατικό βανδαλισμού μνημείου στη Θεσσαλονίκη. Το Δίκτυο υπενθυμίζει ότι ο αντισημιτισμός στην Ελλάδα, όπως και σε άλλα κράτη, δεν περιορίζεται σε βεβηλώσεις και βανδαλισμούς, αλλά εμφανίζεται και ως ρατσιστική ρητορική που διαπερνά μεγάλα τμήματα του πληθυσμού και της κοινωνικής διάρθρωσης.

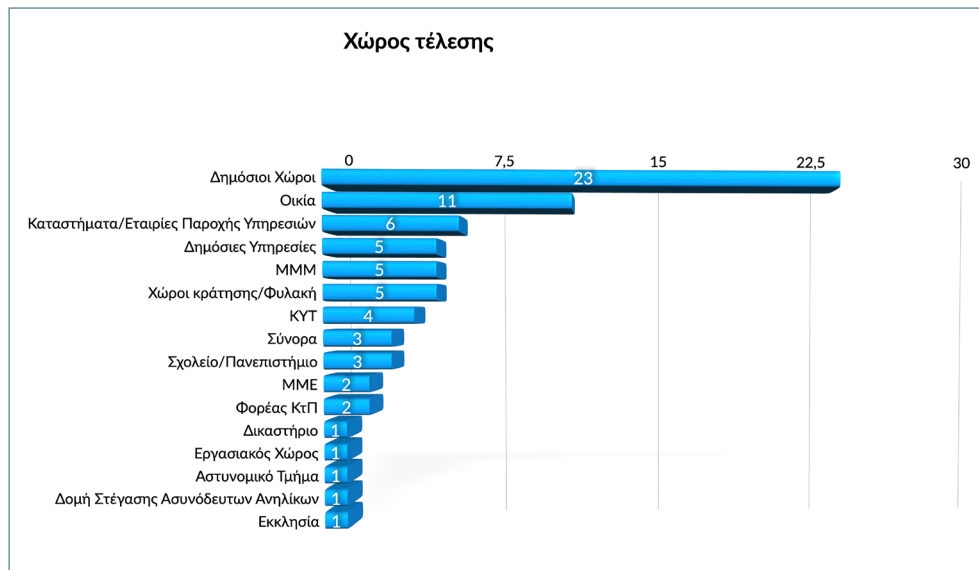
I. Γενικά χαρακτηριστικά καταγεγραμμένων επιθέσεων

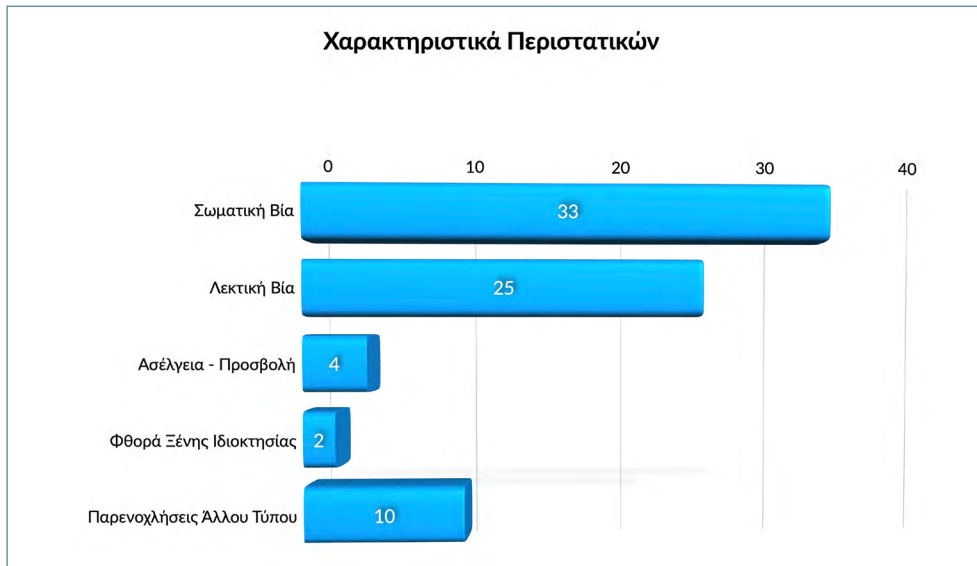
Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2022, το Δίκτυο κατέγραψε μέσω συνεντεύξεων με τα θύματα 74 περιστατικά ρατσιστικής βίας. Σε 33 περιστατικά στοχοποιήθηκαν μετανάστες, πρόσφυγες ή αιτούντες άσυλο, λόγω εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή χρώματος. Σε ένα εκ των περιστατικών αυτών στοχοποιήθηκε άτομο τόσο λόγω εθνικής καταγωγής, όσο και λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου. Σε 1 περιστατικό στοχοποιήθηκαν Έλληνες πολίτες λόγω εθνοτικής καταγωγής, ενώ σε 2 περιστατικά στοχοποιήθηκαν ένα τζαμί και ένα μνημείο του Ολοκαυτώματος. Σε 38 περιστατικά στοχοποιήθηκαν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα καθώς και υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων λόγω της σύνδεσής τους με τη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα.

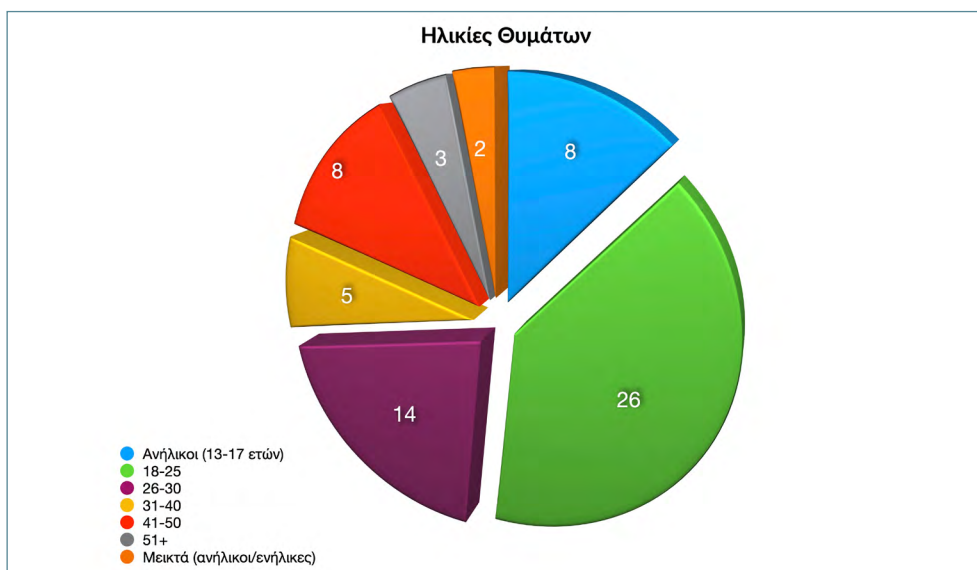
Γεωγραφική διασπορά: 39 περιστατικά έλαβαν χώρα στην Αττική, κυρίως σε περιοχές πλησίον του κέντρου της Αθήνας, αλλά και σε άλλες περιοχές, όπως στον Ασπρόπυργο. Στην υπόλοιπη επικράτεια, τα περιστατικά εμφανίζουν αρκετά μεγάλη διασπορά. Συγκεκριμένα, καταγράφηκαν 9 περιστατικά στη Θεσσαλονίκη, 4 περιστατικά στη Λέσβο, από 3 περιστατικά σε Χίο, Κω, Σάμο, Καβάλα, και την ευρύτερη περιοχή του Έβρου, 2 περιστατικά στην Πάτρα καθώς και από 1 περιστατικό σε Ρόδο, Σίφνο, Ναύπλιο, στην ευρύτερη περιοχή της Μαγνησίας αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Πτολεμαΐδας.

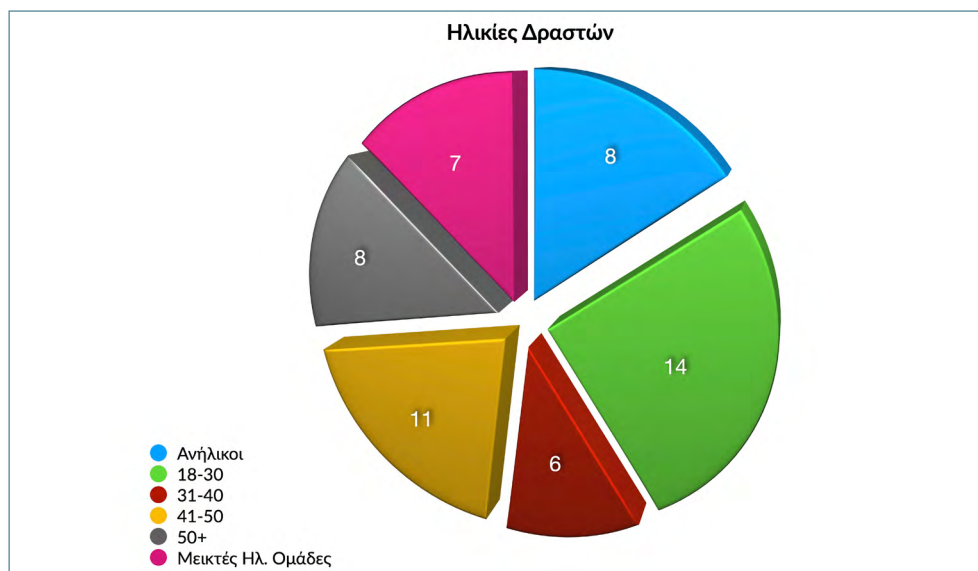
Χώρος τέλεσης: 23 περιστατικά έλαβαν χώρα σε δημόσιο χώρο (δρόμος, πάρκο, λιμάνι κλπ.), 11 περιστατικά εντός οικίας των θυμάτων, 6 περιστατικά έλαβαν χώρα σε καταστήματα, τράπεζα και άλλη εταιρία παροχής υπηρεσιών, 5 περιστατικά έλαβαν χώρα σε κέντρα και άλλους χώρους κράτησης καθώς και σε φυλακή, 5 περιστατικά σε νοσοκομείο καθώς και άλλες δημόσιες υπηρεσίες, επίσης 5 ήταν τα περιστατικά σε ΜΜΜ, 4 περιστατικά έλαβαν χώρα σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, 3 εντός σχολείου ή πανεπιστημίου, καθώς και 3 στα σύνορα της χώρας. Επίσης, 2 περιστατικά εντοπίστηκαν στο πλαίσιο διεξαγωγής δημόσιου διαλόγου σε ΜΜΕ, ενώ 1 περιστατικό εντοπίστηκε σε χώρο εργασίας, αστυνομικό τμήμα, δικαστήριο, εκκλησία (κατά τη διανομή συσσιτίου), χώρο παροχής υπηρεσιών (από φορέα της κοινωνίας των πολιτών) καθώς και 1 σε δομή στέγασης ασυνόδευτων ανηλίκων. Τέλος, 1 περιστατικό που εξελίχθηκε σε διαφορετικές, διαδοχικές χρονικές φάσεις έλαβε χώρα σε γραφείο φορέα της κοινωνίας των πολιτών και σε χώρο που είχε διοργανωθεί εκδήλωση από τον εν λόγω φορέα.

Χαρακτηριστικά των επιθέσεων: Σημαντικός αριθμός των επιθέσεων είχε ως αποτέλεσμα την πρόκληση σωματικών βλαβών και άλλα σοβαρά αδικήματα. Συγκεκριμένα, καταγράφηκαν 33 περιστατικά τα οποία συνδέονται με άσκηση σωματικής βίας, στη συντριπτική τους πλειοψηφία συνδεόμενη με αντίστοιχες βλάβες ή/και άλλα αδικήματα, όπως εξύβριση, απειλές, φθορές ξένης περιουσίας, όπως κλοπές, αλλά και προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας. Επίσης, καταγράφηκαν 4 περιστατικά ασέλγειας-προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας, 2 περιστατικά φθοράς ξένης περιουσίας. Τέλος, 25 περιστατικά συνδέονται με λεκτική βία, όπως απειλές ή/και εξύβριση, ενώ σε 10 περιστατικά διαπιστώθηκαν άλλες παρενοχλητικές ρατσιστικές συμπεριφορές, κάποιες σε συνδυασμό με άρνηση πρόσβασης σε αγαθά ή υπηρεσίες.

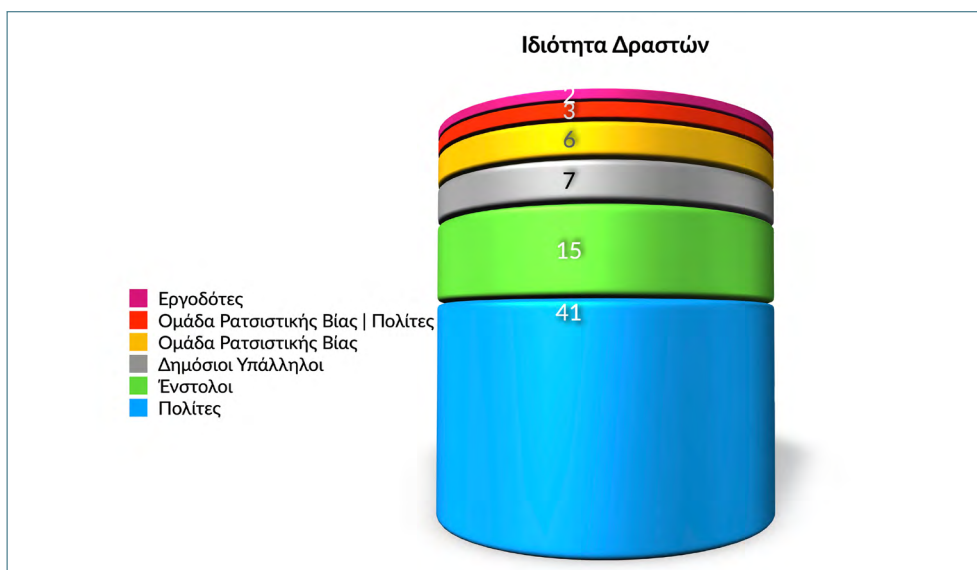
Θύματα: Όσον αφορά τα περιστατικά που στοχοποιήθηκαν άτομα και καταγράφηκαν από το Δίκτυο οι σχετικές πληροφορίες, τα θύματα 43 περιστατικών που ήρθαν σε επαφή με το Δίκτυο, ήταν άνδρες, εκ των οποίων 7 τρανς, ενώ σε 22 περιστατικά ήταν γυναίκες, εκ των οποίων 11 τρανς, σε 2 περιστατικά τα θύματα αυτοπροσδιορίζονται ως μη δυϊκά άτομα, ενώ σε 1 περιστατικό το θύμα αυτοπροσδιορίζεται ως queer. Σε 8 περιστατικά στοχοποιήθηκαν ανήλικοι λόγω εθνικής καταγωγής, σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου (13-17 ετών). Σε 26 περιστατικά τα θύματα ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 18-25 ετών. Σε 14 περιστατικά στοχοποιήθηκαν άτομα μεταξύ 26-30 ετών, σε 5 περιστατικά στοχοποιήθηκαν άτομα 31-40 ετών, σε 8 περιστατικά στοχοποιήθηκαν άτομα 41-50 ετών και σε 3 περιστατικά στοχοποιήθηκαν άτομα άνω των 50. Σε 2 περιστατικά η ομάδα των θυμάτων ήταν μεικτή ηλικιακά.

Δράστες: Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των θυμάτων, σε 62 περιστατικά οι δράστες των επιθέσεων που καταγράφηκαν ήταν άνδρες, σε 6 περιστατικά ήταν γυναίκες και σε 4 περιστατικά η επίθεση προήλθε από μεικτές ομάδες ανδρών και γυναικών, ενώ σε 2 περιστατικά οι δράστες δεν ήταν ορατοί στα θύματα. Πρόκειται για περιστατικά επιθέσεων κατά ιδιοκτησίας. Σε 8 περιστατικά οι δράστες ήταν ή περιλαμβάνονταν ανήλικοι, ενώ σε 14 περιστατικά ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα 18-30 ετών. Σε 6 περιστατικά οι θύτες ήταν μεταξύ 31-40 ετών, σε 11 περιστατικά οι δράστες προσδιορίστηκαν ηλικιακά μεταξύ 41-50 ετών, ενώ σε 8 περιστατικά οι δράστες προσδιορίστηκαν ηλικιακά άνω των 50 ετών. Τέλος, καταγράφηκαν 7 περιστατικά με την ηλικιακή κλίμακα των δραστών να κυμαίνεται σε μεγάλο φάσμα.

Κατά δήλωση των θυμάτων, οι δράστες είναι στη συντριπτική τους πλειονότητα Έλληνες (59 περιστατικά). Καταγράφονται, επίσης, 5 περιστατικά στα οποία οι δράστες είχαν μεικτή εθνικότητα, συμπεριλαμβανομένων Ελλήνων, καθώς και 2 περιστατικά στα οποία οι δράστες ήταν αλλοδαποί, οι οποίοι στοχοποίησαν ομοεθνείς τους λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου.

Σε 41 περιστατικά συμμετείχαν πολίτες. Σε ένα περιστατικό εξ αυτών το θύμα δήλωσε ότι στοχοποιήθηκε από πολίτες, συγκρατούμενους του στη φυλακή. Η στοχοποίηση ήταν σε γνώση αστυνομικών και σωφρονιστικών υπαλλήλων, αλλά δεν υπήρξε σχετική παρέμβαση. Το θύμα δήλωσε ότι αντιμετώπισε εν γένει διακριτική μεταχείριση από τους αρμόδιους, αναφορικά με την πρόσβασή του σε βασικά αγαθά. Σε 7 περιστατικά οι δράστες ήταν δημόσιοι λειτουργοί. Σε 2 περιστατικά οι θύτες ήταν εργοδότες σε αγροτικές εργασίες. Σε 6 περιστατικά οι θύτες αναγνωρίστηκαν από τα θύματα ως μέλη ομάδων που ασκούν οργανωμένη ρατσιστική βία, ενώ σε 3 περιστατικά οι θύτες προσδιορίστηκαν ως μεικτές ομάδες πολιτών και μελών ομάδων που ασκούν οργανωμένη ρατσιστική βία. Σε 15 περιστατικά οι θύτες ήταν, με βάση τη μαρτυρία των θυμάτων, ένστολοι. Στα μισά σχεδόν περιστατικά που αφορούν, με βάση τη μαρτυρία των θυμάτων, επιθέσεις από ένστολους, οι εν λόγω επιθέσεις λαμβάνουν χώρα κοντά στα σύνορα της χώρας. Χαρακτηριστικό είναι το περιστατικό που, όπως δηλώνουν τα θύματα, η επίθεση εναντίον τους θα κατέληγε σε άτυπη αναγκαστική επιστροφή, αν τα θύματα δεν είχαν εντοπιστεί και υποστηριχθεί από υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όπως θα αναλυθεί παρακάτω, στα συγκεκριμένα περιστατικά είναι το πλαίσιο στο οποίο δρουν οι θύτες που οδηγεί τα θύματα να τους αντιληφθούν ως εκπροσώπους του κράτους, αν και δεν αναγνωρίζουν διακριτικά στην εμφάνισή τους.

Σε 22 περιστατικά τα θύματα δήλωσαν ότι έχουν βιώσει ξανά βία. Σε 39 επιθέσεις αναφέρθηκαν περισσότεροι θύτες, ενώ σε 28 επιθέσεις αναφέρεται ένας μόνο θύτης.

II. Ανάλυση των καταγραφών

Στην παρούσα ενότητα αναλύονται οι επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών (Α), οι επιθέσεις κατά Ελλήνων λόγω εθνικής προέλευσης (Β), καθώς και οι επιθέσεις κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+ (Γ). Όπως και στις προηγούμενες εκθέσεις, ειδική αναφορά γίνεται στα περιστατικά στα οποία εμπλέκονται ένστολοι και δημόσιοι λειτουργοί (Δ).

A. Επιθέσεις κατά προσφύγων και μεταναστών

Στις καταγραφές επιθέσεων κατά αιτούντων άσυλο, προσφύγων και μεταναστών λόγω εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή χρώματος διακρίνουμε τα ακόλουθα στοιχεία:

Θύματα: 27 περιστατικά κατά ανδρών (ηλικίας 15-60 ετών), 5 κατά γυναικών (ηλικίας 20-45 ετών) και 1 περιστατικό κατά ανδρών και γυναικών διαφορετικών ηλικιών, συμπεριλαμβανομένων ανηλίκων. Τα εν λόγω θύματα προέρχονταν από Πακιστάν (8), Αφγανιστάν (7), Παλαιστίνη (5), Αίγυπτο (2), Δημοκρατία του Κονγκό (2), Τουρκία (1), Σιέρα Λεόνε (1), Μαρόκο (1), Συρία (1), Σενεγάλη (1). Σε 4 περιστατικά οι εθνικότητες ήταν μεικτές. Νομικό καθεστώς θυμάτων που στοχοποιήθηκαν λόγω εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή/και χρώματος: 11 περιστατικά κατά αιτούντων άσυλο, 7 κατά προσφύγων, 9 κατά μεταναστών συμπεριλαμβανομένων μεταναστών χωρίς νομικό καθεστώς, 4 κατά ασυνόδευτων ανηλίκων. Σε δύο περιστατικά στοχοποιήθηκε ομάδα με μεικτό καθεστώς.

Δράστες: Στη συντριπτική τους πλειονότητα οι δράστες ήταν άνδρες (30 περιστατικά). Σε 3 περιστατικά οι θύτες ήταν γυναίκες. Αξίζει να σημειωθεί ότι ανάμεσα στους δράστες εντοπίζονται και ανήλικοι. Στην πλειονότητα των περιστατικών (20 περιστατικά από τα 31) αναφέρθηκε ότι στις επιθέσεις συμμετείχαν περισσότεροι του ενός θύτες. Με βάση τη μαρτυρία των θυμάτων, οι θύτες ήταν πολίτες, δημόσιοι υπάλληλοι καθώς και εργοδότες των θυμάτων. Το Δίκτυο κατέγραψε περιστατικά όπου τα θύματα δήλωσαν πως οι δράστες ήταν μέλη ομάδων που ασκούν οργανωμένη ρατσιστική βία, καθώς και περιστατικά που τα θύματα αναγνώρισαν τους δράστες ως ένστολους.

Σε 15 περιστατικά τα θύματα δήλωσαν ότι δέχθηκαν λεκτική ή/και σωματική βία καθώς και προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας από ένστολους. Από αυτά, σε 7 περιστατικά οι επιθέσεις έλαβαν χώρα κοντά στα σύνορα της χώρας, συνήθως κατά την είσοδο των θυμάτων σε αυτή. Σε κάποια από τα περιστατικά τα θύματα δήλωσαν πως κρατήθηκαν από τους δράστες και τους ασκήθηκε βία κατά την κράτησή τους. Επίσης, από τις σχετικές μαρτυρίες προκύπτει ότι τα θύματα δέχτηκαν επίθεση από ομάδες ανδρών στα σύνορα της χώρας, οι οποίοι έφεραν όπλα ή γκλομπ, φορούσαν είτε μαύρα ρούχα, είτε στρατιωτικού τύπου ενδυμασία, σε μία περίπτωση κρατούσαν ασυρμάτους και φορούσαν (full face) μάσκες. Στα εν λόγω περιστατικά, αν και τα θύματα δεν αναγνωρίζουν διακριτικά στην εμφάνιση των δραστών που θα μπορούσαν να παραπέμπουν σε κάποιο σώμα ασφαλείας της χώρας, φαίνεται ότι ο τρόπος με τον οποίο επιχειρούν οι δράστες και ο εξοπλισμός που φέρουν (οργάνωση στον τρόπο επίθεσης, χρήση όπλων και ασυρμάτων, κράτηση σε χώρους κ.α.) οδηγούν τα θύματα να αντιλαμβάνονται τους θύτες ως εκπροσώπους του κράτους.

Το εν λόγω μοτίβο (στοχοποίηση προσφύγων και μεταναστών/στοιχεία οργάνωσης στις επιθέσεις που λαμβάνουν χώρα στα σύνορα της χώρας) έχει ήδη επισημανθεί από το Μηχανισμό Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών⁶ στην πρόσφατη ενδιάμεση έκθεση που δημοσίευσε ως εξής:

«...Από τις μαρτυρίες που έχει καταγράψει ο Μηχανισμός στην περίοδο αναφοράς φαίνεται να προκύπτει ένα επαναλαμβανόμενο πλαίσιο, με βάση το οποίο οι άτυπες αναγκαστικές επιστρο-

6. Ο Μηχανισμός Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών είναι πρωτοβουλία της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με τη συμμετοχή φορέων της κοινωνίας των πολιτών. Ο Μηχανισμός Καταγραφής αποσκοπεί στην καταγραφή περιστατικών άτυπων αναγκαστικών επιστροφών πολιτών τρίτων χωρών από την Ελλάδα σε άλλες χώρες, με την εφαρμογή μιας ενιαίας και συγκροτημένης επιστημονικής μεθοδολογίας καταγραφής, με σκοπό την ενίσχυση της αξιοπιστίας των καταγραφόμενων περιστατικών, την προώθηση και ανάδειξη του σεβασμού της αρχής της μη-επαναπροώθησης, τη διασφάλιση των εγγυήσεων και των νόμιμων διαδικασιών, καθώς και την ενίσχυση της λογοδοσίας για τις αναφερόμενες παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που φέρεται να συντελούνται κατά τη διάρκεια περιστατικών άτυπων αναγκαστικών επιστροφών. Ο Μηχανισμός έχει ως αποστολή, μεταξύ άλλων, την παρακολούθηση, καταγραφή και ανάδειξη του φαινομένου των πρακτικών αυτών, μέσα από την υιοθέτηση μίας κοινής αυστηρής μεθοδολογίας καταγραφής, καθώς και την προώθηση και εμπέδωση του σεβασμού της αρχής της μη επαναπροώθησης. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. [εδώ](#).

φές έχουν οργανωμένο χαρακτήρα και συγκεκριμένα επιχειρησιακά χαρακτηριστικά. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες, παρατηρείται συνεργασία μεταξύ διαφόρων φερόμενων θυτών, μεταφορά από ένα σημείο σε άλλο, κράτηση/περιορισμός σε διαφορετικά κτήρια. Προκειμένου να πραγματοποιηθούν, φαίνεται να επιστρατεύεται ανθρώπινο δυναμικό, κτηριακές εγκαταστάσεις, βαρέα οχήματα ή πλωτά σκάφη και άλλα υλικοτεχνικά μέσα. Σύμφωνα δε με τις μαρτυρίες, λαμβάνουν χώρα σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, οι ιδιαιτερότητες των οποίων επηρεάζουν και τα μέσα υλοποίησής τους»⁷.

Ενώ σε σχέση με την ιδιότητα των δραστών και τους τύπους βίας ο Μηχανισμός τονίζει τα εξής:

«Σε 51 μαρτυρίες αναφέρεται ότι ασκήθηκαν πράξεις βίας κατά την πράξη της φυσικής απομάκρυνσης, όπως για παράδειγμα σωματική και λεκτική βία ή απειλή, προσβολή γενετήσιας αξιοπρέπειας και αφαίρεση προσωπικών αντικειμένων... Από τις 51 μαρτυρίες, στις οποίες αναφέρεται ότι ασκήθηκε βία κατά την πραγματοποίηση της φυσικής απομάκρυνσης, σε 33 αναφέρεται ότι η βία ασκήθηκε από ένστολους και σε 18 από άτομα που δεν ήταν ένστολοι»⁸.

Το Δίκτυο επισημαίνει τις αρνητικές συνέπειες που έχουν τέτοιες πρακτικές, όπως αναδεικνύονται από τις μαρτυρίες των θυμάτων, καταρχάς στη ζωή και την ασφάλεια ανθρώπων που αναζητούν προστασία, αλλά και ευρύτερα στα πρότυπα και τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και του κράτους δικαίου που μπορεί να πληγούν ανεπανόρθωτα, δίνοντας χώρο σε ρατσιστικές τάσεις και συμπεριφορές.

Το Δίκτυο διαπιστώνει, κατά τη διάρκεια του 2022, περιστατικά με θύτες μέλη ακραίων, άτυπων και μη, ρατσιστικών ομάδων, τόσο στην Αθήνα όσο και την περιφέρεια. Σε κάποιες περιπτώσεις οι δράστες αφού προσεγγίσουν τα θύματα, συνήθως σε ομάδες, και ρωτήσουν την καταγωγή τους, στη συνέχεια τους επιτίθενται. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και περιστατικό πυροβολισμού μουσουλμάνων μεταναστών που επέστρεφαν από θρησκευτική εορτή (ημέρα γιορτής του Εϊντ) από διερχόμενο και άγνωστο στα θύματα οδηγό ταξί, ο οποίος πριν πυροβολήσει τους επιτέθηκε λεκτικά με ισλαμοφοβικούς χαρακτηρισμούς. Το Δίκτυο υπενθυμίζει την ανάγκη επαγρύπνησης της Πολιτείας αναφορικά με την οργανωμένη ρατσιστική βία, σε συνέχεια της δράσης της Χρυσής Αυγής, η κλιμάκωση της οποίας οδήγησε στη δολοφονία τουλάχιστον δύο ατόμων, του Σαχζάτ Λουκμάν και του Παύλου Φύσσα, το 2013. Τα τελευταία χρόνια, λόγω των ανωτέρω γεγονότων, αναδείχθηκε έντονα η ανάγκη έγκαιρης και καθολικής πρόσβασης των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων στην καταγγελία και τελικά στη Δικαιοσύνη, προκειμένου να διασφαλιστεί η λογοδοσία και η κοινωνική ειρήνη. Χαρακτηριστικό είναι, επίσης, το περιστατικό επίθεσης κατά δομής ασυνόδευτων ανηλίκων από ομάδα 40-50 ατόμων που φορούσαν (full face) μάσκες και κουκούλες. Πετούσαν πέτρες και έβριζαν με ξενοφοβικούς χαρακτηρισμούς. Όπως ανέφερε θύμα στο Δίκτυο:

7. Μηχανισμός Καταγραφής Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών, Ενδιάμεση Έκθεση, Ιανουάριος 2023, σελ. 16.

8. Ο.π., σελ. 10.

«Φαινόταν σαν να ξέρουν τι κάνουν. Μου έκανε χουλιγκανικό στυλ, σαν να είναι έξω από το γήπεδο».

Στην εν λόγω επίθεση στοχοποιήθηκαν φιλοξενούμενα παιδιά και εργαζόμενοι στη δομή. Υπενθυμίζεται ότι το Δίκτυο σταθερά καταγράφει περιστατικά βίας κατά εργαζομένων σε οργανώσεις ή υπηρεσίες που παρέχουν στήριξη σε στοχοποιούμενες ομάδες καθώς αυτοί νοούνται ως υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων λόγω της υποστήριξής τους στις στοχοποιούμενες κοινότητες. Ήδη το 2020 το Δίκτυο είχε καταγράψει εντατικοποίηση της στοχοποίησης των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα. Η εν λόγω εντατικοποίηση αφορούσε σε παρενοχλητικές έως και βίαιες συμπεριφορές τόσο κατά προσφύγων και μεταναστών, στο πλαίσιο όξυνσης της ρατσιστικής βίας, όσο και κατά των υποστηρικτών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που στοχοποιούνται επειδή υποστηρίζουν τις εν λόγω ομάδες. Η συγκεκριμένη τάση χρονικά εντοπίζεται χαρακτηριστικά αλλά όχι αποκλειστικά στις αρχές του 2020, στα σύνορα της χώρας. Τα τελευταία χρόνια και κατά το έτος αναφοράς της έκθεσης, η εν λόγω στοχοποίηση κατά υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει διαπιστωθεί και από διεθνείς οργανισμούς. Συγκεκριμένα, η Ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ για την κατάσταση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τον Ιούνιο 2022 έκανε λόγο για ατμόσφαιρα φόβου ποινικοποίησης, μεταξύ άλλων, της δράσης υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην πρόσφατη [έκθεσή](#) της, η Ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ διαπίστωσε πως οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προωθούν και προστατεύουν τα δικαιώματα των μεταναστών, αιτούντων άσυλο και προσφύγων, συμπεριλαμβανομένων των δικηγόρων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, των εργαζομένων σε ανθρωπιστικούς φορείς, των εθελοντών και των δημοσιογράφων, υποβάλλονται σε εκστρατείες συκοφαντικής δυσφήμισης, ένα μεταβαλλόμενο ρυθμιστικό περιβάλλον, απειλές, επιθέσεις και κατάχρηση του ποινικού δικαίου εναντίον τους σε βαθμό υπερβολικό.

Η Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, στις αρχές του τρέχοντος έτους εξέδωσε [ανακοίνωση](#) στην οποία αναφέρεται στο εχθρικό περιβάλλον στο οποίο εργάζονται οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η κοινωνία των πολιτών και οι δημοσιογράφοι στην Ελλάδα, κάνοντας λόγο, μεταξύ άλλων, για εκστρατείες δυσφήμισης που στοχεύουν άτομα που υπερασπίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και συνεχιζόμενη ποινικοποίηση ατόμων που βοηθούν πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και μετανάστες, καθώς και ακτιβιστών που υπερασπίζονται και προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα. Σε [σχετική](#) στρογγυλή τράπεζα που διοργανώθηκε τον Οκτώβριο του 2022 από την Επίτροπο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης επισημαίνεται:

«Στην Ελλάδα, η ποινική δίωξη... υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που βοηθούν μετανάστες που κινδυνεύουν στη θάλασσα και παρέχουν νομική βοήθεια σε αιτούντες άσυλο αποτελεί ένα ακόμη παράδειγμα ποινικοποίησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ακτιβισμού στην περιοχή της Μεσογείου...»

Για το έτος αναφοράς, το Δίκτυο κατέγραψε ρατσιστικές ενέργειες κατά προσφύγων και μεταναστών συνήθως από μεμονωμένα άτομα κατά τη διάρκεια κάποιας δραστηριότητας ή διευθέτησης ενός ζητήματος του θύματος στο πλαίσιο της καθημερινότητάς του. Στο πλαίσιο αυτής της δραστηριότητας το θύμα άλλοτε δέχεται επίθεση από κάποιον άγνωστο σε αυτό άτομο, ενώ κινείται στο δημόσιο χώρο (π.χ. ΜΜΜ), άλλοτε στοχοποιείται από άτομο που βρίσκεται στο ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον (π.χ. γείτονας). Τα εν λόγω περιστατικά, που συνήθως συμβαίνουν σε δημόσιο χώρο, είχαν σημειώσει πτώση την περίοδο της πανδημίας του κορωνοϊού λόγω του περιορισμού έκθεσης στο δημόσιο χώρο, αλλά το αποτύπωμά τους φαίνεται εκ νέου στις καταγραφές του Δικτύου για το 2022. Υπενθυμίζεται ότι πρόκειται συνήθως για περιστατικά χαμηλής έντασης που ωστόσο συμβάλλουν καθοριστικά στην κανονικοποίηση της ρατσιστικής βίας τόσο στην αντίληψη των θυμάτων όσο και των δραστών.

Το Δίκτυο κατέγραψε για το 2022 περιστατικά βίας κατά μεταναστών από εργοδότες τους. Οι ειδικότερες περιπτώσεις των περιστατικών μαρτυρούν και συντείνουν στο συμπέρασμα ότι η ίδια η επίθεση δεν θα είχε διαπραχθεί έναντι ατόμου που δεν φέρει τα ίδια χαρακτηριστικά (στις συγκεκριμένες περιπτώσεις εργάτες με διαφορετική εθνική καταγωγή από τους εργοδότες και σε μία από τις περιπτώσεις χωρίς νομικό καθεστώς στη χώρα). Ακόμα και αν είχε διαπραχθεί, δεν θα ήταν με τόσο απροκάλυπτο τρόπο.

«Κρατούσαν ο ένας καρμπίνα και ο άλλος πιστόλι και φώναζαν: “Μαζέψτε τα πράγματά σας. Εσύ Πακιστανός μου ζητάς λεφτά; Θα φύγετε από Ελλάδα... Αν δεν φύγετε θα σας κόψω το λαιμό.” Μας κρέμασαν τις βαλίτσες στο λαιμό και μας χτυπούσαν ασταμάτητα με γροθιές. Μας έβαλαν με το ζόρι στο αυτοκίνητό τους και μας πέταξαν σε ένα δάσος μακριά αφού οδήγησαν περίπου μία ώρα.»

Ιδίως για τις επιθέσεις από εργοδότες κατά εργαζομένων αλλοδαπών με ή χωρίς χαρτιά, αξίζει να τονιστεί ότι η αλλοδαπότητα σε συνδυασμό με την εργασιακή εξάρτηση φαίνεται να ενισχύει στους εργοδότες την απόφαση να διαπράξουν εγκληματικές πράξεις, στις οποίες πιθανόν δεν θα προέβαιναν αν ο εργαζόμενος δεν είχε διαφορετική εθνική καταγωγή. Πρόκειται για περιστατικά που καταδεικνύουν την ανάγκη ενός αποτελεσματικού συστήματος υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων, προκειμένου τα τελευταία να βρουν δικαιοσύνη.

B. Επιθέσεις λόγω εθνοτικής καταγωγής ή θρησκείας

Το Δίκτυο, κατά το 2022, κατέγραψε 2 περιστατικά κατά χώρων που στοχοποιήθηκαν λόγω θρησκείας. Συγκεκριμένα καταγράφηκαν ο βανδαλισμός κατά μνημείου αφιερωμένου στο Ολοκαύτωμα στη Θεσσαλονίκη και η βομβιστική επίθεση σε τζαμί στο κέντρο της Αθήνας. Επίσης, το Δίκτυο κατέγραψε ένα περιστατικό εις βάρος Ελλήνων Ρομά πολιτών, οι οποίοι στοχοποιήθηκαν από εκπροσώπους της Αστυνομίας λόγω διαφορετικής εθνοτικής καταγωγής, μεταξύ

αυτών και ένα ανήλικο κορίτσι εννέα ετών, η οποία αξίζει να σημειωθεί ότι, με βάση τη μαρτυρία άλλων θυμάτων, εξυβρίστηκε από αστυνομικό με έμφυλους χαρακτηρισμούς. Πρόκειται για περιστατικό αστυνομικής βίας με άσκηση σωματικής βίας σε συνδυασμό με απειλές και εξύβριση με αντισιγγανικούς χαρακτηρισμούς, κατά τη διαδικασία σύλληψης Ελλήνων Ρομά πολιτών. Υπενθυμίζεται ότι το 2021 το Δίκτυο κατέγραψε περιστατικό με την εμπλοκή ένστολων κατά Ρομά Ελλήνων πολιτών που οδήγησε στο θάνατο ενός από τα θύματα. Πρόκειται για περιστατικό που έλαβε χώρα τον Οκτώβρη 2021 στην περιοχή Πέραμα του Πειραιά, στο πλαίσιο καταδίωξης του οχήματος που επέβαινε το θύμα από ομάδα ένστολων. Κατά την εξέλιξη των γεγονότων, με βάση τη μαρτυρία από το περιβάλλον του θύματος⁹ φαίνεται ότι η ομάδα των ένστολων γνώριζαν εξ αρχής και κατά την εξέλιξη του περιστατικού ότι οι επιβάτες του οχήματος ήταν Ρομά. Ένας εκ των επιβαινόντων έπεσε νεκρός από πυροβολισμούς των ένστολων, ενώ στον τόπο του εγκλήματος βρέθηκαν 36 σφαίρες.

Το Δίκτυο επισημαίνει ένα ακόμα περιστατικό αστυνομικής βίας κατά ανήλικου Ρομά Έλληνα πολίτη που είχε ως αποτέλεσμα το θάνατο του τελευταίου. Πρόκειται για περιστατικό που έλαβε χώρα το Δεκέμβρη 2022 στη Θεσσαλονίκη. Το ανήλικο θύμα πυροβολήθηκε από αστυνομικό (και κατέληξε λίγες ημέρες αργότερα) κατά τη διάρκεια καταδίωξης του, όταν έβαλε βενζίνη σε πρατήριο χωρίς να καταβάλει το αντίτιμο. Πρόκειται για γνωστή υπόθεση, η οποία έλαβε έκταση στα ΜΜΕ εκείνες τις μέρες και ερευνάται από τις Αρχές. Το Δίκτυο με ανησυχία παρακολουθεί την εξέλιξη της υπόθεσης με δεδομένο ότι πρόκειται για τη δεύτερη ανθρωποκτονία Ρομά Έλληνα πολίτη μέσα σε ένα έτος από εκπροσώπους της Ελληνικής Αστυνομίας, σε δύο διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας. Επισημαίνει δε τη σημασία και ανάγκη διερεύνησης του περιστατικού υπό το πρίσμα της ύπαρξης ρατσιστικού κινήτρου. Ένα ακόμη περιστατικό έλαβε χώρα εντός του έτους αναφοράς της έκθεσης και αφορά στο θάνατο 8χρονης Ρομά σε χώρο εργοστασίου στο Κερασίσι, μετά από τον εγκλωβισμό σε πόρτα που υπήρχε στο χώρο και το βαρύ τραυματισμό της που οδήγησε στο θάνατο του παιδιού. Φαίνεται από τα στοιχεία του περιστατικού που έχουν έρθει στη δημοσιότητα πως άτομα είχαν εντοπίσει το παιδί κατά τη διάρκεια του τραυματισμού του από την πόρτα, αλλά το προσπερνούσαν. Το Δίκτυο επισημαίνει το πλαίσιο στοχοποίησης που βιώνει η κοινότητα Ρομά είναι ευρύτερο και διαπερνά όλες τις εκφάνσεις του ρατσισμού, αναδεικνύοντας την αντιμετώπισή τους, ως «λιγότερο» Έλληνες-ίδες¹⁰.

Το Δίκτυο κατέγραψε περιστατικό που έλαβε χώρα τον Ιανουάριο 2022 και αφορά σε έκρηξη αυτοσχέδιου μηχανισμού σε τζαμί στο κέντρο της Αθήνας. Η μεθοδολογία της συγκεκριμένης επίθεσης προκαλεί ανησυχία και παραπέμπει σε ένα μοτίβο επιθέσεων σε λατρευτικούς χώρους

9. Από την ίδρυση του, το Δίκτυο ακολουθεί συγκεκριμένη μεθοδολογία, η οποία επιβάλλει την καταγραφή ενός περιστατικού αποκλειστικά μέσω της συνέντευξης με τα θύματα. Σε περίπτωση ανθρωποκτονίας τα μέλη του Δικτύου ενδέχεται να λαμβάνουν την καταγραφή είτε από μάρτυρες είτε από το περιβάλλον του θύματος.

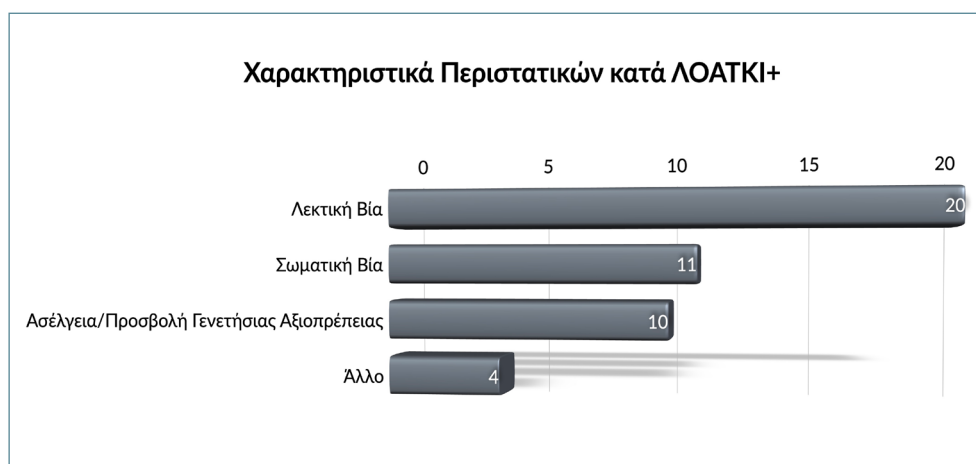
10. Το Δίκτυο ενημερώθηκε για τα σχετικά περιστατικά από την κοινότητα των θυμάτων και τα ΜΜΕ. Δεν έχει προβεί σε καταγραφή των εν λόγω περιστατικών και ως εκ τούτου δεν περιλαμβάνονται στη σχετική ποσοτική ανάλυση που παρατίθεται ανωτέρω.

που έχει παρατηρηθεί και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Υπενθυμίζεται, επίσης, ότι ανάλογες επιθέσεις είχαν καταγραφεί τα έτη της έντονης δράσης της Χρυσής Αυγής. Τα εν λόγω περιστατικά αναδεικνύουν τον ιδιαίτερα απεχθή χαρακτήρα που έχουν τα ρατσιστικά εγκλήματα, έχοντας ως στόχο να απευθύνουν ένα μήνυμα βίας και εκφοβισμού στο σύνολο της στοχοποιούμενης κοινότητας και καλεί τις Αρχές να διερευνήσουν το εν λόγω περιστατικό υπό το πρίσμα της ύπαρξης ρατσιστικού κινήτρου. Υπενθυμίζεται ότι το αποτύπωμα σχετικών επιθέσεων είναι ευρύτερο και υπερβαίνει τα όρια της μουσουλμανικής κοινότητας στη χώρα καθώς το μήνυμα εκφοβισμού που στέλνεται αγγίζει οποιαδήποτε στοχοποιούμενη κοινότητα και τελικά την κοινωνική συνοχή και ειρήνη.

Τέλος, κατά το 2022, καταγράφηκε περιστατικό βανδαλισμού μνημείου στη Θεσσαλονίκη. Το μνημείο το οποίο βεβηλώθηκε είναι αφιερωμένο στο εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης και βρίσκεται στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Το Δεκέμβρη 2022 αποτέλεσε, για μια ακόμη φορά, στόχο βανδαλισμού. Συγκεκριμένα, αποτυπώθηκε σβάστικα στο μνήμα. Παράλληλα, βεβηλώθηκε και η μαρμάρινη αφιέρωση του Μνημείου με φασιστικό σύμβολο (γκράφιτι). Το μνημείο σηματοδοτεί το ιστορικό αποτύπωμα ενός εκ των παλαιότερων εβραϊκών νεκροταφείων της Ευρώπης που καταστράφηκε ολοσχερώς το 1942 από τους Ναζί, υπενθυμίζοντας τον αφανισμό της εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης στο Ολοκαύτωμα. Το Δίκτυο έχει επίγνωση των όψεων του αντισημιτισμού στην Ελλάδα, ο οποίος όπως και σε άλλα κράτη, δεν περιορίζεται σε βεβηλώσεις και βανδαλισμούς από ομάδες, αλλά εμφανίζεται και ως ρατσιστική ρητορική που διαπερνά ευρεία τμήματα του πληθυσμού και της κοινωνικής διάρθρωσης.

Γ. Επιθέσεις κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+

Το Δίκτυο κατέγραψε 38 περιστατικά επιθέσεων κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+ για το έτος 2022 (19 λόγω ταυτότητας φύλου, 9 λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και 10 περιστατικά λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου).

Θύματα: Οι καταγεγραμμένες επιθέσεις κατά ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+ περιλαμβάνουν λεκτικές επιθέσεις, επιθέσεις σωματικής βίας και προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας, σε κάποια περιστατικά σε συνδυασμό με φθορές ξένης περιουσίας. Συγκεκριμένα, με βάση τη μαρτυρία των θυμάτων καταγράφηκαν 20 περιστατικά λεκτικής βίας (απειλές ή/και εξύβριση, σε κάποιες περιπτώσεις σε συνδυασμό με άλλους τύπους βίας, όπως φθορά ξένης περιουσίας), 11 περιστατικά άσκησης σωματικής βίας, σε κάποιες περιπτώσεις σε συνδυασμό με άλλους τύπους βίας όπως εξύβριση, απειλές ή/και φθορά ξένης περιουσίας, 3 περιστατικά προσβολής της γενετήσιας αξιοπρέπειας-ασέλγειας, καθώς και 4 περιστατικά άλλων ρατσιστικών συμπεριφορών, σε κάποιες περιπτώσεις σε συνδυασμό με άρνηση εξυπηρέτησης. Σχετικά με τις ηλικίες των θυμάτων, σε 3 περιστατικά τα θύματα ήταν ανήλικοι ή στα θύματα εντοπίζονταν και ανήλικοι. Στα υπόλοιπα περιστατικά η ηλικιακή κλίμακα εκτείνεται από τα 18 έως και τα 60 έτη. Αναφορικά με το φύλο των θυμάτων, στοχοποιήθηκαν 15 άνδρες, μεταξύ αυτών 7 τρανς άνδρες, 17 γυναίκες, μεταξύ αυτών 11 τρανς γυναίκες. Σε 3 περιστατικά στοχοποιήθηκαν μη δυϊκά άτομα, ενώ σε 1 περιστατικό ένα queer άτομο.

Δράστες: Σε 31 περιστατικά οι δράστες ήταν άνδρες, σε 3 περιστατικά ήταν γυναίκες και σε 4 περιστατικά οι δράστες ήταν άνδρες και γυναίκες. Επίσης, οι ηλικίες των δραστών εμφανίζουν μεγάλη διασπορά, ενώ αρκετά είναι τα περιστατικά που στους δράστες εντοπίζονται ανήλικοι. Συγκεκριμένα, οι ηλικίες κυμαίνονται από τα 13 έως τα 71 έτη. Σχετικά με την ιδιότητα των δραστών, στην πλειονότητά τους είναι πολίτες, ωστόσο εντοπίζονται 5 περιστατικά που οι θύτες είναι δημόσιοι υπάλληλοι, ενώ σε 2 περιστατικά οι δράστες προσδιορίζονται ως μεικτές ομάδες πολιτών και μελών ομάδων που ασκούν οργανωμένη ρατσιστική βία. Ευρύτερα, το Δίκτυο διαπιστώνει τη διασπορά των επιθέσεων κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε πολλά και διαφορετικά πεδία του δημόσιου και ιδιωτικού χώρου. Επιθέσεις έχουν καταγραφεί τόσο στο δρόμο, στα πλαίσια παροχής υπηρεσιών στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα, στο σχολικό/πανεπιστημιακό περιβάλλον και στο οικογενειακό περιβάλλον.

Αναφορικά με την ποιοτική ανάλυση των εν λόγω περιστατικών, το Δίκτυο διαπιστώνει τα εξής πλαίσια βίας και θυματοποίησης:

Τα θύματα, κινούμενα στον δημόσιο χώρο, ενώ βρίσκονται σε καθημερινές τους δραστηριότητες, μόνα, με φίλους τους ή τον/την σύντροφό τους, καταλήγουν να δέχονται απρόκλητη βία, συνήθως αρχικά λεκτικές επιθέσεις με ομοφοβικούς χαρακτηρισμούς, που συχνά καταλήγουν να δέχονται σωματική βία. Επιπλέον, διαπιστώνεται ένα πλαίσιο ρατσιστικών παρενοχλητικών συμπεριφορών που συνδυάζεται με λεκτική βία ή/και την άρνηση εξυπηρέτησης, όταν τα θύματα βρίσκονται σε διαδικασία συναλλαγής στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών. Στην περίπτωση των διεμφυλικών ατόμων η βία φαίνεται να εντατικοποιείται με περίπτωση θύματος να δέχεται επίθεση ενώ βρίσκεται μέσα στο σπίτι του, από άγνωστους δράστες, αλλά και μαρτυρία θύματος ότι άγνωστος άνδρας, αφού την εξύβρισε την απείλησε με βιασμό. Επιπλέον, για μία ακόμη φορά, το Δίκτυο διαπιστώνει την απρόκλητη θυματοποίηση διεμφυλικών ατόμων κατά την

επαφή με δημόσιες υπηρεσίες ή άλλο πάροχο υπηρεσιών, ειδικότερα δε διεμφυλικών ατόμων που βρίσκονται στη φυλομετάβασή τους.

Μεταξύ των επιθέσεων που καταγράφηκαν ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στα ενδοοικογενειακά περιστατικά που συνήθως λαμβάνουν χώρα με την αποκάλυψη του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου του θύματος στην οικογένειά του. Στα περιστατικά του 2022 εντοπίζονται και ενδο-σχολικές ή ενδο-πανεπιστημιακές επιθέσεις από συμμαθητές/συμφοιτητές των θυμάτων ή υπαλλήλους της διοίκησης του ιδρύματος. Τα τελευταία ευρήματα εντείνουν την ανησυχία του Δικτύου, δεδομένου ότι η οικογένεια και το σχολείο αποτελούν κοινωνικές δομές μέσα στις οποίες το άτομο θα έπρεπε να απολαμβάνει αποδοχή, προστασία και ασφάλεια. Το γεγονός δε ότι μετατρέπονται σε πλαίσιο στοχοποίησης που καταλήγει συχνά σε βία αποτελεί παράγοντα που εντατικοποιεί την ευαλωτότητα των ήδη ευάλωτων θυμάτων, λαμβανομένης υπόψη της παραμέτρου της νεαρής ηλικίας τους. Στο εν λόγω πλαίσιο αξίζει να σημειωθεί ότι σημαντικός αριθμός θυμάτων που στοχοποιήθηκαν λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και ταυτότητας φύλου δήλωσε ότι έχει επαναθυματοποιηθεί στο παρελθόν. Επίσης, υπενθυμίζεται ότι για το 2022 το Δίκτυο κατέγραψε περιστατικό στο οποίο άτομο θυματοποιήθηκε ταυτόχρονα λόγω εθνικής καταγωγής και ταυτότητας φύλου/σεξουαλικού προσανατολισμού, γεγονός που εντείνει τη θυματοποίηση και άρα την ευαλωτότητα του ατόμου.

Το Δίκτυο κατέγραψε για το 2022 περιστατικά κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων που διοργανώθηκαν από φορείς της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Το Δίκτυο διαπίστωσε με ανησυχία ότι με βάση τη μαρτυρία των θυμάτων τα εν λόγω περιστατικά έφεραν στοιχεία οργάνωσης. Τα θύματα ανέφεραν ότι οι δράστες έδρασαν οργανωμένα κατά την εξέλιξη των επιθέσεων. Η μία εκ των περιπτώσεων αφορά επίθεση σε χώρο που διοργανωνόταν εκδήλωση για παιδιά από φορέα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Στη δεύτερη περίπτωση τα περιστατικά έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της Παρέλασης Υπερηφάνειας ("Pride"). Και οι δύο περιπτώσεις αφορούν σε επιθέσεις που συνέβησαν σε διαφορετικά χρονικά πλαίσια εντός του 2022, στη Θεσσαλονίκη.

Δ. Περιστατικά με την εμπλοκή ένστολων και δημόσιων λειτουργών

Το Δίκτυο αναλύει στην παρακάτω ενότητα τα περιστατικά με την εμπλοκή ένστολων και δημόσιων λειτουργών αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη απαξία που έχουν τα περιστατικά αυτά.

Αστυνομική βία

Το Δίκτυο καταγράφει τα περιστατικά στα οποία η αστυνομική βία συνδέεται με τη ρατσιστική βία, όπου δηλαδή υπάρχουν συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά που καταδεικνύουν ρατσιστικά κίνητρα κατά τη διάρκεια βίαιων περιστατικών από ένστολους. Με βάση τα καταγεγραμμένα περιστατικά κατά το 2022 θυματοποιούνται μετανάστες και πρόσφυγες, αλλά και Έλληνες Ρομά πολίτες.

Τα εν λόγω περιστατικά αφορούν κυρίως στοχοποίηση προσφύγων και μεταναστών από εκπροσώπους σωμάτων ασφαλείας και έλαβαν χώρα στα σύνορα της χώρας, σε κέντρα υποδοχής, σε κέντρο κράτησης ή άλλους χώρους κράτησης, αστυνομικό τμήμα κ.α. Στην πλειονότητά τους τα περιστατικά αφορούν άσκηση σωματικής βίας. Σε πολλά από αυτά το επίπεδο της βίας ήταν ιδιαίτερα αυξημένο. Θύματα δήλωσαν ότι κρατούνταν χωρίς ρούχα. Άλλα θύματα βρέθηκαν από υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε δασώδη περιοχή κοντά στα σύνορα, με περασμένες στα χέρια τους χειροπέδες. Τα θύματα δήλωσαν ότι διαπράχθηκε εις βάρος τους άγριος ξυλοδαρμός από ομάδα ανδρών με μαύρα ρούχα και καλυμμένα τα πρόσωπά τους που έφεραν όπλα και ασύρματο εξοπλισμό. Στο εν λόγω περιστατικό, όπως προαναφέρθηκε, αν και τα θύματα δεν αναγνώρισαν διακριτικά στην εμφάνιση των δραστών που θα μπορούσαν να παραπέμπουν σε κάποιο σώμα ασφαλείας της χώρας, φαίνεται ότι ο τρόπος με τον οποίο επιχειρούσαν οι δράστες και ο εξοπλισμός που έφεραν (οργάνωση στον τρόπο επίθεσης, χρήση όπλων και ασυρμάτων κ.α.) οδήγησαν τα θύματα να αντιλαμβάνονται τους θύτες ως εκπροσώπους του κράτους. Στο ίδιο πλαίσιο, το Δίκτυο κατέγραψε ένα περιστατικό εις βάρος Ελλήνων Ρομά πολιτών, οι οποίοι στοχοποιήθηκαν από εκπροσώπους της Αστυνομίας, όπως προανα-

φέρθηκε, ενώ τα δύο τελευταία έτη έχουν χάσει τη ζωή τους δύο Ρομά Έλληνες πολίτες από αστυνομικούς.

Παράλληλα, σε περιστατικό που κατέγραψε το Δίκτυο κατά μετανάστη στην Αθήνα, όταν αυτός εντοπίστηκε χωρίς εισιτήριο από τους ελεγκτές, παραδόθηκε σε αστυνομικούς οι οποίοι τον οδήγησαν σε ένα πάρκο. Εκεί το θύμα δήλωσε πως του ασκήθηκε έντονη σωματική βία, ενώ εξυβρίστηκε με ρατσιστικούς χαρακτηρισμούς. Κατά τον ξυλοδαρμό του, όπως ανέφερε το θύμα, οι αστυνομικοί γέλαγαν, ενώ μετά το πέρας της επίθεσης τού έβγαλαν τις χειροπέδες και τον άφησαν να φύγει. Πρόκειται για το δεύτερο περιστατικό ρατσιστικής βίας που βιώνει το θύμα μέσα σε ένα έτος. Ήδη, όπως δήλωσε στο Δίκτυο, το 2021 είχε δεχτεί επίθεση από τον εργοδότη του, ενώ εργαζόταν σε γεωργικές εργασίες στην περιοχή της Καλαμάτας. Με βάση τη μαρτυρία του θύματος, ο εργοδότης αφού αρνήθηκε να καταβάλει τα δεδουλευμένα, κάλεσε την αστυνομία. Αστυνομικοί ήρθαν και απείλησαν τον ίδιο και άλλους εργαζόμενους, με τη χρήση όπλου. Συνεχίζοντας την αφήγησή του το θύμα επεσήμανε πως κατά την επίθεση οι αστυνομικοί του έλεγαν:

«Μαύροι, δεν έχουμε λεφτά να σας δώσουμε!»

Ενώ για τις συνθήκες εργασίας το θύμα ανέφερε:

«Μας κακοποιούσε πάρα πολύ (ο εργοδότης) και δουλεύαμε με πείνα».

Όπως δήλωσε το θύμα, ο εργοδότης του ήταν και ο ίδιος αστυνομικός. Υπενθυμίζεται ότι το Δίκτυο κατέγραψε κι άλλο περιστατικό το 2021 με εργοδότη αστυνομικό, κατά το οποίο όταν ο εργαζόμενος ζήτησε τα δεδουλευμένα, εκείνος άσκησε βία εναντίον του, με την υποστήριξη άλλων αστυνομικών.

Τα συγκεκριμένα περιστατικά αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα με δεδομένο ότι οι εργοδότες που ασκούν ρατσιστική βία εμφανίζονται να είναι ένστολοι. Το Δίκτυο τονίζει την ανάγκη εντατικοποίησης συνεργασιών και συντονισμού των αρμόδιων Αρχών με στόχο την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική παρέμβαση για την προστασία των θυμάτων ρατσιστικής βίας με θύτες εργοδότες, την άμεση και αποτελεσματική διερεύνηση περιστατικών βίας και τον ενδελεχή έλεγχο των εργασιακών συνθηκών σε ανάλογες περιπτώσεις, αλλά και σε περιπτώσεις περιστατικών βίας και αυθαιρεσίας από ένστολους.

Ευρύτερα, το Δίκτυο εκφράζει την ανησυχία του σχετικά με τον αντίκτυπο που έχει η ρατσιστική βία στα θύματα όταν οι δράστες είναι εκπρόσωποι του κράτους και μάλιστα με αρμοδιότητα την παροχή προστασίας. Πρόκειται για συνθήκη που διαταράσσει τη σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στους πολίτες και τις Αρχές και συμβάλλει καθοριστικά στην αύξηση της ανασφάλειας των θυμάτων και της απόφασής τους να μην προβούν σε καταγγελία των περιστατικών. Ταυτόχρονα, τροφοδοτεί το αίσθημα ατιμωρησίας των δραστών, συμβάλλοντας έτσι στη συνέχιση του φαινομένου.

Περιστατικά με την εμπλοκή δημόσιων λειτουργιών

Τα περιστατικά που κατέγραψε το Δίκτυο με θύτες δημόσιους υπαλλήλους μαρτυρούν την έλλειψη ανεκτικότητας έναντι της διαφορετικότητας και την καλλιέργεια κλίματος παρενόχλησης τόσο για τους αιτούντες άσυλο και τους πρόσφυγες, όσο και για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Η παρενόχληση οδηγεί σε κάποια περιστατικά σε άρνηση εξυπηρέτησης και άρα μη πρόσβαση σε δημόσια αγαθά και υπηρεσίες. Αν και τα συγκεκριμένα περιστατικά αποτελούν ισχυρές ενδείξεις για μεταχείριση που ενέχει διάκριση κατά ατόμων, υπενθυμίζεται ότι όταν δημόσιος υπάλληλος με πρόθεση παραβαίνει τα καθήκοντα της υπηρεσίας του με σκοπό, μεταξύ άλλων, να βλάψει το κράτος ή κάποιον άλλο, η εν λόγω πράξη ενδέχεται να θεωρηθεί παράβαση καθήκοντος (Άρθρο 259 ΠΚ).

Πέραν των ανωτέρω, το Δίκτυο θα ήθελε να επισημάνει την ανησυχία του σχετικά με την πρακτική που ακολουθεί περισσότερο από τρία χρόνια το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας σε μια από τις πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές γύρω από τη Θεσσαλονίκη. Συγκεκριμένα, η διακομιδή επειγόντων ιατρικών περιστατικών από ασθενοφόρα του ΕΚΑΒ στην εν λόγω περιοχή διενεργείται μόνο με τη σύμπραξη της Ελληνικής Αστυνομίας. Τα πληρώματα του ΕΚΑΒ υποχρεούνται να καλούν το 100 και να ζητούν τη συνδρομή της Ελληνικής Αστυνομίας κάθε φορά που δέχονται κλήση για περιστατικά στις δομές στέγασης προσφύγων, καθώς και στον οικισμό Ρομά «Αγία Σοφία» αλλά και στην ευρύτερη περιοχή του Δενδροποτάμου στην περιοχή της Θεσσαλονίκης. Η πρακτική αυτή θέτει αντικειμενικά σε διαρκή κίνδυνο την υγεία και ασφάλεια των προσφύγων που διαμένουν στις δομές στέγασης, των μελών της κοινότητας Ρομά του οικισμού «Αγία Σοφία», καθώς και όλων των κατοίκων της περιοχής του Δενδροποτάμου, εφόσον η πρόσβασή τους σε υπηρεσίες Υγείας, ιδίως σε έκτακτες περιπτώσεις, καταλήγει εκ των πραγμάτων να εξαρτάται από το αν υπάρχει διαθέσιμο περιπολικό και πλήρωμα της Ελληνικής Αστυνομίας, παράγοντας πιθανώς καθυστερήσεις στην εξυπηρέτηση των ασθενών.

III. Καταγγελίες και αντίδραση των Αρχών

Το Δίκτυο παρακολουθεί με προσοχή την εφαρμογή της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των ρατσιστικών εγκλημάτων και την πρακτική όλων των εμπλεκόμενων μερών. Στόχος του Δικτύου είναι η κατανόηση και η επισήμανση των νομοθετικών και πρακτικών εμποδίων ως προς την πρόσβαση των θυμάτων στις Αρχές. Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται ορισμένα στοιχεία του Δικτύου ως προς τις καταγγελίες (Α), καθώς και επισημάνσεις ως προς την αντιμετώπιση του ρατσιστικού εγκλήματος από τις αστυνομικές και δικαστικές Αρχές, συμπεριλαμβανομένων των δράσεων του Υπουργείου Δικαιοσύνης (Β).

A. Ανάλυση στοιχείων του Δικτύου

Από τα 74 καταγεγραμμένα περιστατικά για το 2022, 14 είχαν καταγγεληθεί στην αστυνομία κατά την καταγραφή. Σε 5 περιστατικά έχει κινηθεί η ποινική διαδικασία. Επίσης, σε 4 περιστατικά το θύμα δήλωσε κατά την καταγραφή ότι δεν είχε καταγγείλει ακόμα το περιστατικό αλλά ότι θα ήθελε να προβεί σε καταγγελία. Σε 44 περιστατικά, το θύμα δήλωσε ότι δεν ήθελε να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες. Με βάση τις σχετικές μαρτυρίες, για μία ακόμη φορά αναδεικνύεται ο φόβος των θυμάτων για δευτερογενή θυματοποίηση ή επαναθυματοποίηση.

B. Αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από την Πολιτεία

Το Δίκτυο επιδιώκει πάντα την καλύτερη δυνατή συνεργασία με τις αρμόδιες Αρχές για την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας και την υποστήριξη των θυμάτων αυτής. Άλλωστε, η συνεργασία μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των αρμόδιων Αρχών έχει θεωρηθεί επιτυχής για το σύστημα καταπολέμησης του ρατσιστικού εγκλήματος.

Καταγραφή και αντιμετώπιση από τις Αρχές

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία περιστατικών ρατσιστικής βίας που κοινοποιήθηκαν στο Δίκτυο από την Ελληνική Αστυνομία, κατά το έτος 2022 καταγράφηκαν από τις αρμόδιες Υπηρεσίες συνολικά τα εξής:

ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΡΑΣΤΩΝ	
ΠΟΛΙΤΕΣ	43
ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ	
ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΔΡΑΣΤΕΣ	3
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ	32
ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	
ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΔΡΑΣΤΕΣ	48
ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΔΡΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ	
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ	126
ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ	41
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΑΝΑΚΡΙΣΕΙΣ	85
ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ	
ΕΙΔΟΣ ΕΠΙΛΗΦΘΕΙΣΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ	
ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ	50
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΜΗΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	32
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΩΣΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ	16
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΣΩΤ. ΥΠΟΘ./ΑΛΛΟ	23
ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ	5
ΣΥΝΟΛΟ	126
ΠΙΘΑΝΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟ ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΤΡΟ	
ΕΘΝΙΚΗ Η ΕΘΝΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ	66
ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ	7
ΧΡΩΜΑ	10
ΦΥΛΗ	8
ΘΡΗΣΚΕΙΑ	9
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ	16
ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΦΥΛΟΥ	7
ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ	10
ΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΟ/ΑΛΛΟ	74
ΘΥΜΑΤΑ ΑΝΑ ΦΥΛΟ	
ΑΝΔΡΕΣ	92
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	37

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
11414	239*

* Σημείωση: Από τις 239 κλήσεις οι 98 αφορούσαν σε περιστατικά με πιθανολογούμενο ρατσιστικό κίνητρο. Η πλειοψηφία αυτών αφορούσε σε διωκόμενα κατ'έγκληση αδικήματα, χωρίς να διαπιστωθεί ωστόσο υποβολή έγκλησης.

ΑΔΙΚΗΜΑ	
ΕΞΥΒΡΙΣΗ	53
ΑΠΕΙΛΗ	27
ΔΥΣΦΥΜΙΣΗ	2
ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΚΗ ΔΥΣΦΥΜΙΣΗ	2
ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΒΛΑΒΕΣ	36
ΕΚΘΕΣΗ	1
ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ	3
ΨΕΥΔΗΣ ΚΑΤΑΜΗΝΥΣΗ	2
Ν. ΠΕΡΙ ΕΝΔ/ΚΗΣ ΒΙΑΣ	2
Ν. ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠ. ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	2
Ν. ΠΕΡΙ ΟΠΛΩΝ	3
Ν. ΠΕΡΙ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ	2
ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΒΙΑ	5
ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΙΑΣ	1
ΚΛΟΠΗ	1
ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	1
Ν. ΠΕΡΙ ΦΩΤΟΒΟΛΙΔΩΝ ΚΑΙ ΠΥΡΟΤΕΧΝΗΜΑΤΩΝ	1
ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΕΙΣ	3
ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑΣ	1
ΛΗΣΤΕΙΑ	2
ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ	6
ΑΡΠΑΓΗ	1
2336/95 ΟΠΩΣ ΙΣΧΥΕΙ	1
ΦΘΟΡΑ ΞΕΝΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	10
ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΜΙΣΟΥΣ	27
ΣΥΝΟΛΟ	195

ΘΥΜΑΤΑ ΑΝΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	
ΗΜΕΔΑΠΟΙ	51
ΜΗ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗΣ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑΣ	15
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	21
ΑΛΒΑΝΙΑ	14
ΑΙΘΙΟΠΙΑ	2
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	3
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	2
ΣΥΡΙΑ	2
ΤΟΥΡΚΙΑ	1
ΚΑΝΑΔΑΣ	1
ΓΕΩΡΓΙΑ	1
ΙΡΑΝ	1
ΚΟΝΓΚΟ	1
ΣΟΜΑΛΙΑ	1
ΑΛΓΕΡΙΑ	1
ΙΡΑΚ	2
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	1
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	1
ΛΙΒΑΝΟΣ	1
ΕΡΥΘΡΑΙΑ	1
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	1
ΙΣΠΑΝΙΑ	1
ΙΤΑΛΙΑ	1
ΚΑΜΕΡΟΥΝ	1
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	1
ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ	1
	129

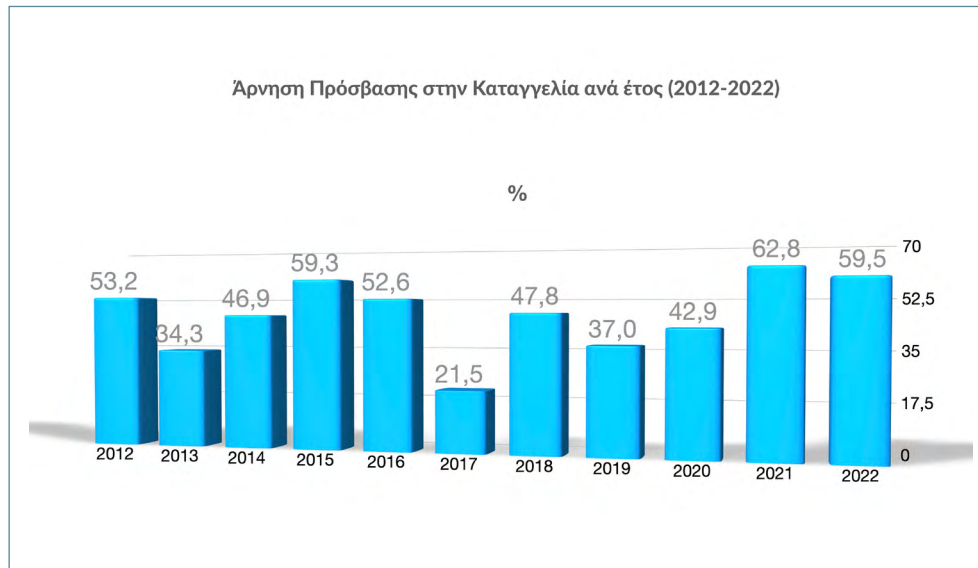
Το Δίκτυο παραθέτει τα ως άνω στοιχεία προς διευκόλυνση της κατανόησης του ρατσιστικού εγκλήματος στην Ελλάδα μέσω της συγκριτικής ανάλυσης των στοιχείων της ΕΛ.ΑΣ. και των στοιχείων της κοινωνίας των πολιτών. Ωστόσο, γίνεται αντιληπτό ότι η διαδικασία αυτή θα διευκολυνθεί σημαντικά, αν η Πολιτεία δημοσιοποιήσει την πλήρη εξέλιξη των περιστατικών καθώς και την ποιοτική ανάλυση των ως άνω στοιχείων, προκειμένου να διευκρινιστούν οι σχετικές ποσοτικές και ποιοτικές τάσεις αναφορικά με το ρατσιστικό έγκλημα και την πρόσβαση των θυμάτων στην καταγγελία και στη δικαιοσύνη.

Το Δίκτυο διαπιστώνει τη συνεχιζόμενη υποαναφορικότητα στα περιστατικά ρατσιστικής βίας για ένα ακόμη έτος, γεγονός που προκύπτει τόσο από το σύνολο των καταγραφών του Δικτύου τα δύο τελευταία έτη, όσο και τη σχετική ανάλυση των αρμόδιων Αρχών. Όπως θα αναλυθεί παρακάτω, με βάση τα στοιχεία του Δικτύου για το έτος αναφοράς, αλλά και των σχετικών τάσεων των προηγούμενων ετών, σημαντικός αριθμός θυμάτων δεν προβαίνει στην καταγγελία από φόβο για δευτερογενή θυματοποίηση ή απουσία εμπιστοσύνης προς τις Αρχές ότι θα προστατευθούν από την επαναθυματοποίηση.

Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΣΡΜ) - Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού

Κατά το 2022, το Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας συνεδρίασε 4 φορές. Το Δίκτυο συμμετείχε στις εργασίες του Εθνικού Συμβουλίου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΣΡΜ) με δύο εκπροσώπους (και τους αναπληρωτές τους). Το Δίκτυο καλωσόρισε την έκδοση Οδηγού για τα Δικαιώματα των Θυμάτων Ρατσιστικών Εγκλημάτων και υποστήριξε την προώθησή του σε στοχοποιούμενες κοινότητες, φορείς που υποστηρίζουν στοχοποιούμενες κοινότητες αλλά και κρατικούς λειτουργούς που έρχονται σε επαφή με εκπροσώπους τους. Το Δίκτυο επισημαίνει ότι η ενημέρωση των θυμάτων σχετικά με τα δικαιώματά τους αποτελεί μία από τις βασικές παραμέτρους υλοποίησης του σχετικού θεσμικού πλαισίου. Η προώθηση του Οδηγού θα πρέπει να αποτελεί μια συνεχή δράση, σε συνδυασμό με την υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τόσο για την παροχή πλαισίου υποστήριξης στα θύματα με βάση τις ανάγκες τους και την προστασία τους από την επαναθυματοποίηση, όσο και για την αντιμετώπιση της δευτερογενούς θυματοποίησης. Κάτι τέτοιο θα διασφαλίσει την ενημέρωση των στοχοποιούμενων κοινοτήτων και των αρμόδιων φορέων, σε συνδυασμό με την αύξηση της εμπιστοσύνης τους προς τις αρμόδιες Αρχές.

Χαρακτηριστικό των προαναφερθέντων είναι το παρακάτω γράφημα που δείχνει ότι ένας σταθερά σημαντικός αριθμός θυμάτων στο σύνολο των καταγραφών του Δικτύου την περίοδο 2012-2022 δεν προβαίνει σε καταγγελία από φόβο για δευτερογενή θυματοποίηση ή επαναθυματοποίηση.

Αναφορικά με την ενημέρωση και την πρόσβαση των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων σε πλαίσιο υποστήριξης και προστασίας, παρά τις προαναφερθείσες θετικές εξελίξεις, διαπιστώνεται η ελλιπής εφαρμογή της Οδηγίας σχετικά με την υποστήριξη θυμάτων εγκλημάτων¹¹ καθώς και η απουσία επαρκών στοχευμένων δράσεων στο υπάρχον Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος υποστήριξης των θυμάτων. Το Δίκτυο υπενθυμίζει την ανάγκη αξιολόγησης του υπάρχοντος Σχεδίου, υπό το πρίσμα της εξειδίκευσης των παραπάνω παραμέτρων σε σχετικές δράσεις. Τέλος, υπενθυμίζεται η ανάγκη για προοδευτική και δια-τομεακή παρακολούθηση της εφαρμογής των εν λόγω δράσεων καθώς και του αντικτύπου τους στις ομάδες στόχου.

Επιπλέον, το Δίκτυο επισημαίνει ότι αν και τα τελευταία χρόνια υπάρχει σχετική νομοθετική πρόβλεψη για την απόδοση άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους σε θύματα και μάρτυρες ρατσιστικών εγκλημάτων, στην πράξη παρατηρούνται καθυστερήσεις στην απόδοση του εν λόγω καθεστώτος προστασίας με αποτέλεσμα τα θύματα και οι μάρτυρες να κινδυνεύουν με κράτηση. Κρίνεται αναγκαία, λοιπόν, η επίσπευση των διαδικασιών ταυτοποίησης αλλοδαπού χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα ως θύματος ρατσιστικής βίας ή ουσιώδους μάρτυρα, προκειμένου να συντηρηθεί κατά το ελάχιστο δυνατό ο περιορισμός της ελευθερίας του. Υπενθυμίζεται ότι η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Υποστήριξη των Θυμάτων διαπιστώνει ότι μετανάστες χωρίς νομιμοποιητικό καθεστώς που είναι θύματα εγκληματικότητας βρίσκονται συχνά σε ευάλωτη κατάσταση και ενδέχεται να αντιμετωπίζουν δυσκολία πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Εάν καταγ-

11. Η Οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο το 2017 (Ν. 4478/2017).

γείλουν δε κάποιο έγκλημα στην αστυνομία, ενδέχεται να μπουν σε διαδικασία επιστροφής στη χώρα καταγωγής τους. Επιπλέον, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή οδηγία για τα δικαιώματα των θυμάτων, τα εν λόγω δικαιώματα ισχύουν για όλα τα θύματα χωρίς διακρίσεις, ανεξάρτητα από το καθεστώς διαμονής τους¹². Το Δίκτυο έχει επισημάνει, μεταξύ άλλων και με αφορμή τη δημοσίευση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, ότι έχει ιδιαίτερη σημασία οι Αρχές να υιοθετήσουν πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση των διαδικασιών προκειμένου τα θύματα και οι μάρτυρες ρατσιστικών εγκλημάτων να έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση στην ασφάλεια, μέσα από ένα λειτουργικό και αποτελεσματικό σύστημα παραπομπής σε υπηρεσίες προστασίας και υποστήριξης.

Το Δίκτυο τονίζει την ιδιαίτερη αξία που έχουν οι παραπάνω διατάξεις και η απαρέγκλιτη εφαρμογή τους, με δεδομένο ότι εισαγάγουν στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο τη θυματοκεντρική προσέγγιση προτάσσοντας την υποστήριξη και προστασία του θύματος με βάση τις ανάγκες του και ανεξάρτητα από την καταγγελία ή όχι του περιστατικού βίας. Ωστόσο, η εφαρμογή του συγκεκριμένου πλαισίου προϋποθέτει την ύπαρξη ενός αποτελεσματικού εθνικού συστήματος υποστήριξης θυμάτων εγκλημάτων ευρύτερα, αλλά και των θυμάτων με ιδιαίτερες ευαλωτότητες όπως στις περιπτώσεις ρατσιστικής ή έμφυλης βίας. Η παραπάνω προσέγγιση, η οποία αποτελεί τη βάση της Οδηγίας σχετικά με την υποστήριξη θυμάτων εγκλημάτων καθώς και του σχετικού εθνικού πλαισίου (Ν. 4478/2017) προϋποθέτει τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού παραπομπών από πλευράς των αρμόδιων Αρχών για τον συντονισμό των υπηρεσιών και φορέων που εμπλέκονται στην υποστήριξη των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων, τη χαρτογράφηση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και φορέων σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο καθώς και την ένταξή τους στον εν λόγω μηχανισμό.

Ένα άλλο σημείο ανησυχίας αφορά τη συστηματοποίηση της παρακολούθησης των ρατσιστικών εγκλημάτων σε όλη την πορεία της εξέλιξής τους, η οποία δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί. Είναι χαρακτηριστικό ότι το Δίκτυο συναντά πολλά εμπόδια στην παρακολούθηση της εφαρμογής του θεσμικού πλαισίου περί αναγνώρισης του ρατσιστικού κινήτρου (π.χ. παρακολούθηση εφαρμογής του θεσμικού πλαισίου περί αναγνώρισης του ρατσιστικού κινήτρου σε δικαστικές αποφάσεις). Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, γίνεται αντιληπτό ότι η συστηματοποίηση της παρακολούθησης των εν λόγω δεδομένων, η ποσοτική και ποιοτική τους ανάλυση καθώς και η δημοσιοποίηση των αντίστοιχων ευρημάτων από την Πολιτεία, θα επέτρεπαν την ανάδειξη τάσεων και αντικειμενικών παραμέτρων που θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη για την αποτελεσματική καταπολέμηση των εκφάνσεων του ρατσιστικού εγκλήματος.

Στο εν λόγω πλαίσιο, το Δίκτυο ενημερώθηκε για τη τελεσίδικη απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Εύβοιας για την καταδίκη δράστη περιστατικού που μέλος του Δικτύου είχε καταγράψει το 2015 και αφορούσε ξυλοδαρμό διεμφυλικής γυναίκας. Το δικαστήριο ανα-

12. Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025), 24 Ιουνίου 2020, σελίδα 17-18, διαθέσιμο [εδώ](#).

γνώρισε για μία ακόμη φορά το ρατσιστικό κίνητρο (άρθρο 82Α Π.Κ.) στις πράξεις του δράστη ως επιβαρυντική περίπτωση επειδή το θύμα δέχτηκε επίθεση λόγω της ταυτότητας φύλου της. Παράλληλα, το Δίκτυο εκφράζει την ικανοποίησή του για τη πρώτη καταδίκη καθ' εφαρμογήν του Ν.927/1979 όπως τροποποιήθηκε από τον Ν.4285/2014, για δημόσια υποκίνηση σε βία, μίσος ή διακρίσεις για λόγους ταυτότητας φύλου. Η απόφαση υποστηρίχθηκε από μέλος του Δικτύου και αφορά σε ρατσιστική ρητορική με υποκίνηση σε βία στο πλαίσιο ανάρτησης παλαιόμαχου αθλητή σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, με στοχοποίηση ως προς την ταυτότητα φύλου, που έλαβε χώρα τον Οκτώβριο 2017, λίγες ημέρες προτού ψηφιστεί η νομοθεσία για τη νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου (ν. 4491/2017). Στο εν λόγω πλαίσιο και αναγνωρίζοντας ότι η ρητορική μίσους και το ρατσιστικό έγκλημα είναι δύο εκφάνσεις του ίδιου φαινομένου που αλληλεπιδρούν, το Δίκτυο αναμένει με ενδιαφέρον τις εξελίξεις στην υπόθεση ρητορικής μίσους κατά Ρομά από πρόσωπο που έφερε την ιδιότητα του βουλευτή και αρχηγού κόμματος, που έλαβε χώρα το 2020. Επίσης, εντός του 2022, εκδικάστηκε τελεσίδικα υπόθεση που το Δίκτυο είχε καταγράψει, ενώ φορέας - μέλος του Δικτύου κλήθηκε να υποστηρίξει την εν λόγω υπόθεση. Συγκεκριμένα, τον Δεκέμβρη 2018 το θύμα με καταγωγή από το Μπαγκλαντές δέχθηκε επίθεση από νεαρό άνδρα, όταν του έγινε επισήμανση από το θύμα ότι έχει σταθμεύσει το αυτοκίνητό του σε θέση για ΑμεΑ, σε χώρο στάθμευσης έξω από σουπερ-μάρκετ. Η καταδικαστική απόφαση στέλνει ένα μήνυμα δικαίωσης για το θύμα, αλλά και μη ανοχής των Αρχών σε αντίστοιχα περιστατικά. Υπενθυμίζεται ότι ως αποτέλεσμα της επίθεσης, το θύμα είχε τραυματιστεί σοβαρά στο χέρι και χρειάστηκε να υποβληθεί σε περίπλοκες χειρουργικές επεμβάσεις και θεραπείες. Με αφορμή την εν λόγω υπόθεση, το Δίκτυο τονίζει τη σημασία συμπερίληψης του ενδεχόμενου ρατσιστικού κινήτρου και της αναζήτησης πιθανών δεικτών προκατάληψης από τα πρώτα στάδια της διαδικασίας διερεύνησης της υπόθεσης.

Τέλος, το Δίκτυο ενημερώθηκε για την τελεσίδικη απόφαση κατά άνδρα που προέβη σε άσκηση σωματικής βίας κατά υπερασπιστή ανθρωπίνων δικαιωμάτων το 2016 στη Χίο. Διαπιστώνεται ότι ενώ στην πρωτόδικη απόφαση είχε αναγνωριστεί το ρατσιστικό κίνητρο στην επίθεση, στο πλαίσιο άσκησης της βίας κατά ατόμου που τόσο στην ευρύτερη δράση του όσο και τη στιγμή της επίθεσης υποστήριζε πρόσφυγες και μετανάστες, στο δεύτερο βαθμό το ρατσιστικό κίνητρο δεν αναγνωρίστηκε. Όπως φαίνεται, το ρατσιστικό κίνητρο δεν συμπεριλήφθηκε στην απόφαση σε δεύτερο βαθμό λόγω του ότι η ιδιότητα του θύματος δεν εντοπιζόταν μεταξύ των προστατευόμενων χαρακτηριστικών που αναφέρονται στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο περί εγκλήματος με ρατσιστικά χαρακτηριστικά (εθνική καταγωγή, χρώμα κλπ.). Το Δίκτυο υπενθυμίζει την πάγια θέση του με βάση την οποία οι υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων υποστηρίζουν άτομα και κοινότητες που φέρουν προστατευόμενα χαρακτηριστικά και ενδεχομένως να στοχοποιηθούν ακριβώς για αυτή τη σύνδεση. Το Δίκτυο επισημαίνει την ανάγκη για δημιουργία πλαισίου προστασίας για τους υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

IV. Συστάσεις προς την Πολιτεία

Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας απευθύνει τις ακόλουθες προτάσεις προς την ελληνική πολιτεία για την καταπολέμηση των ρατσιστικών εγκλημάτων. Πολλές παραμένουν πάγιες συστάσεις από την αρχή λειτουργίας του Δικτύου, ενώ αρκετές προστίθενται με την ολοένα μεγαλύτερη εμπλοκή του Δικτύου στην πρόληψη και αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων.

Προς το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

A. Διαχείριση του ρατσιστικού εγκλήματος

1. Ενίσχυση και κατάλληλη στελέχωση των Τμημάτων Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας.
2. Συνεχής εκπαίδευση με συνδρομή από διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς με εξειδίκευση και εμπειρία στην εκπαίδευση των σωμάτων ασφαλείας και οργάνων δικαιοσύνης, σταδιακά για το σύνολο των υπηρετούντων της ΕΛ.ΑΣ.
3. Διαρκής ενημέρωση όλων των αστυνομικών σχετικά με την υποχρέωση συνδρομής των θυμάτων, παρέμβασης για τη διάσωσή τους και μέριμνας για την ενημέρωσή τους και παραπομπή τους στις κατάλληλες υπηρεσίες.
5. Εκπαίδευση μίας ειδικής ομάδας ανά περιοχή ως προς την ενημέρωση και πρώτη επαφή με θύματα ρατσιστικών εγκλημάτων, ώστε η ενημέρωση μέσω φυλλαδίου/οδηγού σε γλώσσα που καταλαβαίνει το θύμα να μην αντικαθιστά την ενημέρωση από εξειδικευμένο προσωπικό.
6. Συνεχής επικοινωνία και συνεργασία των αστυνομικών τμημάτων όλης της επικράτειας με κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς και μεταναστευτικές κοινότητες για την παροχή ιατρο-κοινωνικής βοήθειας, νομικής συνδρομής και διερμηνείας ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση του θύματος στην αστυνομία (Ν. 4478/2017).
7. Συνεχής αξιολόγηση της ανταπόκρισης του σώματος ως προς την Εγκύκλιο «Η αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των διακρίσεων κατά την αστυνομική δράση» (8/11/2014).
8. Κατάλληλη και διευρυμένη ενημέρωση για την υποχρέωση απαγόρευσης επιστροφής αλλοδαπού που είναι θύμα ή ουσιώδης μάρτυρας εγκλήματος με ρατσιστικά χαρακτηριστικά ή ρητορικής του μίσους (ν. 927/1979) και που προσέρχεται προς υποβολή καταγγελίας ή αναφορά του περιστατικού στις αρμόδιες αστυνομικές Αρχές (άρθρο 41 του Ν. 3907/2011).
9. Επιτάχυνση της διαδικασίας ταυτοποίησης αλλοδαπού χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα ως θύματος ρατσιστικής βίας ή ουσιώδους μάρτυρα, προκειμένου να συντημηθεί κατά το ελάχιστο δυνατό ο περιορισμός της ελευθερίας του.

10. Έκδοση ειδικής εγκυκλίου για την αξιοπρεπή μεταχείριση των θυμάτων ρατσιστικών εγκλημάτων προκειμένου οι αστυνομικοί να έχουν σαφείς οδηγίες και να αποφεύγεται η δευτερογενής θυματοποίηση.
11. Προστασία των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εγγύηση της ασφάλειας των εργαζομένων στον ανθρωπιστικό τομέα και των μελών της κοινωνίας των πολιτών.
12. Διερεύνηση της δυνατότητας αξιολόγησης από κοινού με την κοινωνία των πολιτών των στοιχείων σχετικά με το ρατσιστικό έγκλημα και την αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισής του, με σεβασμό στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.
13. Δημοσιοποίηση της ποιοτικής ανάλυσης των στοιχείων που συλλέγει και επεξεργάζεται η ΕΛ.ΑΣ. ως προς τα ρατσιστικά εγκλήματα.

B. Αντιμέτωπιση της αστυνομικής βίας με ρατσιστικό κίνητρο

1. Πρόβλεψη ειδικής διαδικασίας στο πλαίσιο του πειθαρχικού ελέγχου εντός της ΕΛ.ΑΣ. για την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εξέταση αυθαιρεσιών με ρατσιστικό κίνητρο (συμπεριλαμβανομένης της δευτερογενούς θυματοποίησης) προκειμένου να υπάρξει δικαιοσύνη για τα θύματα αλλά και αύξηση της εμπιστοσύνης των στοχοποιούμενων κοινοτήτων στις Αρχές.
2. Διεξαγωγή ειδικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δημοσιοποίηση των σχετικών στοιχείων, ιδίως της πορείας των καταγγελιών, προκειμένου να ενισχυθεί περαιτέρω η διαφάνεια και η εμπιστοσύνη των θυμάτων στην ΕΛ.ΑΣ.

Προς το Υπουργείο Δικαιοσύνης και τις Εισαγγελικές και Δικαστικές αρχές

1. Δημοσιοποίηση των ποιοτικών και ποσοτικών τάσεων αναφορικά με τα περιστατικά ρατσιστικής βίας, με βάση τα ευρήματα του εθνικού μηχανισμού καταγραφής και αντιμετώπισης περιστατικών ρατσιστικής βίας, καθώς και την εξέλιξη των σχετικών περιστατικών σε επίπεδο εισαγγελικών Αρχών και δικαστηρίων.
2. Επανεκκίνηση των εργασιών της Ομάδας Εργασίας που δημιουργήθηκε κατόπιν της συμφωνίας με τον ODIHR (OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights) για τον συντονισμό των δράσεων για την αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων.
3. Δημιουργία επιχειρησιακού σχεδίου και πρωτοκόλλου για τον συντονισμό των υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων ρατσιστικής βίας βάσει του Ν. 4478/2017 και δη ανήλικων θυμάτων, καθώς και για την προστασία τους από τη δευτερογενή θυματοποίηση ή την επαναθυματοποίηση.

4. Ενημέρωση ως προς τις δράσεις συντονισμού των υπηρεσιών υποστήριξης θυμάτων ρατσιστικής βίας βάσει του Ν. 4478/2017.
5. Ενίσχυση και επέκταση του ορισμού Ειδικών Εισαγγελέων για το Ρατσιστικό Έγκλημα για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων.
6. Ενημέρωση ως προς την υλοποίηση της Εγκυκλίου του Αρείου Πάγου για τη συλλογή στοιχείων και διαχείρισης ρατσιστικών εγκλημάτων από τους Εισαγγελείς.
7. Διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του άρθρου 82Α ΠΚ για τα εγκλήματα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά ως γενικής επιβαρυντικής περίπτωσης όχι μόνο κατά την ακροαματική διαδικασία αλλά και κατά το στάδιο της προδικασίας.
8. Νομοθετική πρόβλεψη για την προστασία των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
9. Σε συνεργασία με τις δικαστικές Αρχές, λήψη ειδικών μέτρων προστασίας της ασφάλειας του θύματος (είσοδος/έξοδος από τα δικαστήρια και τις εισαγγελίες, απόσταση από κατηγορούμενο κλπ.).
10. Πρόγραμμα ειδικής εκπαίδευσης των προσώπων που καλούνται να εξετάσουν θύματα που φέρουν πολλαπλή ευαλωτότητα ή/και έχουν βιώσει διατομεακή στοχοποίηση.
11. Ορισμός συγκεκριμένου ατόμου με την αρμοδιότητα να ενημερώνει το θύμα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας και σε όλα τα στάδια.
12. Διασφάλιση της άμεσης παραπομπής των ανήλικων θυμάτων στις Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής του Υπουργείου Δικαιοσύνης λόγω ιδιαίτερου κινδύνου να υποστούν δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση.
13. Λήψη μέτρων για την προστασία και την αποτροπή στοχοποίησης των διερχομένων.
14. Ενδελεχής μελέτη και συζήτηση μεταξύ επιστημονικών και επαγγελματικών φορέων για τη διερεύνηση της προσαρμογής του θεσμού της αποκαταστατικής δικαιοσύνης στα ρατσιστικά εγκλήματα (άρθρο 63 Ν. 4478/2017).

Προς το Υπουργείο Υγείας και τους Ιατρικούς Συλλόγους

1. Εξασφάλιση της ισότιμης και χωρίς διακρίσεις πρόσβασης στο σύστημα δημόσιας υγείας.
2. Συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης για την εφαρμογή του Ν. 4478/2017, ιδίως ως προς τη διενέργεια ιατρικών εξετάσεων κατά το άρθρο 66 στοιχ. γ) Ν. 4478/2017.
3. Ενημέρωση και επιμόρφωση του ιατρικού προσωπικού ως προς τους πολιτισμικούς παράγοντες της διαχείρισης θυμάτων ρατσιστικής βίας, αλλά και τις ειδικές περιστάσεις σε σχέση με θύματα ΛΟΑΤΚΙ+.
4. Επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση ειδικών ψυχικής υγείας σε ζητήματα ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού λόγω συνεχιζόμενων αναφορών για κακοποιητικές

συμπεριφορές κατά ΛΟΑΤΚΙ+ ανθρώπων, κατά παράβαση της Διεθνούς Στατιστικής Ταξινόμησης Νοσημάτων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας (ICD) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) και του Διαγνωστικού και Στατιστικού Εγχειριδίου Ψυχικών Διαταραχών (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM) της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρίας (American Psychiatric Association, APA).

5. Σεβασμός της αρχής ως προς τη διενέργεια των ιατρικών εξετάσεων από άτομο του ίδιου φύλου και μετάθεση του βάρους επιλογής στο θύμα κατά το άρθρο 69 παρ. 1 δ) Ν 4478/2017 μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις μη διαθεσιμότητας ιατρικού προσωπικού.

Προς το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

Ανάληψη περαιτέρω πρωτοβουλιών και μέτρων που μπορούν να συμβάλουν στην ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών, στην προώθηση πρωτοβουλιών ειρηνικής συνύπαρξης μεταξύ τοπικών κοινοτήτων και προσφυγικών/μεταναστευτικών κοινοτήτων, και επομένως στην πρόληψη ή ελαχιστοποίηση των ξενοφοβικών εκδηλώσεων και ρατσιστικών συμπεριφορών. Τέτοια μέτρα, ενδεικτικά, είναι:

1. Προώθηση δράσεων για την αντιμετώπιση των διακρίσεων, της ρατσιστικής ρητορικής και του θεσμικού ρατσισμού εις βάρος προσφύγων, μεταναστών και αιτούντων άσυλο.
2. Προώθηση της δυνατότητας χορήγησης άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους στα θύματα ή μάρτυρες ρατσιστικής βίας μέσα από την ενημέρωση και τη συνεργασία με τις αστυνομικές αρχές. Δημοσίευση αναλυτικών στατιστικών στοιχείων σχετικά με τη χορήγηση αυτών των τύπων αδειών διαμονής.
3. Αποτελεσματική καταγραφή και δίκαιη διαχείριση των αιτημάτων ασύλου όλων των εθνικοτήτων, τηρώντας τα διεθνή εχέγγυα προστασίας.
4. Σημαντική βελτίωση των συνθηκών υποδοχής και λήψη κατάλληλων μέτρων, ιδίως για τα ευάλωτα άτομα, καθώς και δημιουργία συνθηκών ουσιαστικής ασφάλειας, με σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, σε όλους τους χώρους υποδοχής.
5. Διασφάλιση απρόσκοπτης άσκησης βασικών δικαιωμάτων, χωρίς διακρίσεις, από τον προσφυγικό και μεταναστευτικό πληθυσμό (εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική προστασία και στέγαση).
6. Επιτάχυνση των διαδικασιών καταγραφής και υποδοχής των ασυνόδευτων ανηλίκων, με κατάλληλες διαδικασίες φροντίδας και προστασίας.
7. Ολιστική αντιμετώπιση των ζητημάτων που συνδέονται με το μεταναστευτικό και προσφυγικό, με μακροπρόθεσμο σχεδιασμό για όλη τη χώρα και στόχο την ομαλή ένταξη των προσφύγων και μεταναστών στην ελληνική κοινωνία.

8. Επανεξέταση του γεωγραφικού περιορισμού στα νησιά.
9. Αποτελεσματική διερεύνηση των καταγγελιών για άτυπες αναγκαστικές επιστροφές.

Προς το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

1. Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των παιδιών στη δημόσια εκπαίδευση, χωρίς διακρίσεις.
2. Ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου πρόληψης και καταπολέμησης της ενδοσχολικής ρατσιστικής, ομοφοβικής και τρανσφοβικής βίας με την έμπρακτη συμμετοχή των εκπαιδευτικών, των μαθητών και των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων.
3. Προώθηση διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου με σκοπό την άρση στερεοτύπων και προκαταλήψεων.
4. Εκπόνηση εύληπτου οδηγού για τη σχολική κοινότητα σχετικά με την κατανόηση και τη διαχείριση περιστατικών βίας με ρατσιστικό κίνητρο, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στους εν λόγω άξονες καθώς και διασύνδεση της σχολικής κοινότητας με έμπειρους φορείς της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι υλοποιούν ειδικά προγράμματα.
5. Ένταξη μαθήματος σεξουαλικής αγωγής στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με σκοπό την άρση στερεοτύπων και προκαταλήψεων σχετικά με την ταυτότητα φύλου και τον σεξουαλικό προσανατολισμό και τη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού και ασφαλούς σχολικού περιβάλλοντος.

Προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

1. Εντατικοποίηση συνεργασιών και συντονισμού του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με την Επιθεώρηση Εργασίας, η οποία λειτουργεί ως Ανεξάρτητη Αρχή, αλλά και συναρμόδιων Υπουργείων στο πεδίο της εργασίας όπως το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, με στόχο την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική παρέμβαση για την προστασία των θυμάτων ρατσιστικής βίας με θύτες εργοδότες.
2. Ενημέρωση των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για την άμεση συνδρομή, υποστήριξη και προστασία των θυμάτων καθώς και τον ενδελεχή έλεγχο εργασιακών συνθηκών σε ανάλογες περιπτώσεις.
3. Ενίσχυση των δράσεων προώθησης της ισότητας σε άξονες όπως η εκπαίδευση, η απασχόληση, η υγεία και η πρόνοια, καθώς και καταπολέμηση της έμφυλης βίας, με βάση τη διαπίστωση ότι οι έμφυλες διακρίσεις καθώς και η έμφυλη βία σε πολλές περιστάσεις συνδυάζεται και με ρατσιστικά κίνητρα.

Προς το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών

1. Εκπόνηση οδηγού για τους εργαζομένους στα ΜΜΜ (συμπεριλαμβανομένων των ΚΤΕΛ) για την κατανόηση των υποχρεώσεων σεβασμού κάθε επιβάτη ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου.
2. Πρόβλεψη ειδικών σχετικών ρητρών στις συμβάσεις παραχώρησης δρομολογίων.
3. Διερεύνηση των περιστατικών στα οποία εμπλέκονται υπάλληλοι.
4. Πρόβλεψη αναλογικών πειθαρχικών ποινών για παράβαση της υποχρέωσης σεβασμού κάθε επιβάτη ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου.

Προς τη Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας

1. Επιμόρφωση και ευαισθητοποίηση διοικήσεων και δημοσιογράφων, συντακτών και παρουσιαστών ηλεκτρονικών, έντυπων και τηλεοπτικών ΜΜΕ, αναφορικά με την ειδησεογραφική κάλυψη εγκλημάτων μίσους, την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τον τερματισμό της (ανα)παραγωγής αρνητικών στερεοτύπων για συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, μέσω της διοργάνωσης ειδικών εκπαιδευτικών εκδηλώσεων και της έκδοσης κατευθυντήριων οδηγιών.
2. Ως προς τη λειτουργία του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ), αποτελεσματική ενίσχυση των μηχανισμών εντοπισμού περιπτώσεων παραγωγής ή αναπαραγωγής ρατσιστικού λόγου από τα ΜΜΕ, ο οποίος μπορεί να οδηγήσει σε εκδήλωση ρατσιστικών περιστατικών, καθώς και επιβολής σχετικών κυρώσεων.

Το Δίκτυο επισημαίνει ότι οι παραπάνω προτάσεις για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ρατσιστικών εγκλημάτων και την υποστήριξη και προστασία των θυμάτων ρατσιστικής βίας πρέπει να συνδυαστούν με ενδελεχή παρατήρηση και μελέτη των εκδηλώσεων ρατσισμού στην Ελλάδα, με ιδιαίτερη προσοχή στις εκφάνσεις του ρατσισμού που διαπιστώνονται εντός κρατικού πλαισίου, καθώς και με πολιτικές βελτίωσης του κλίματος ασφάλειας και τήρησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τέλος, το Δίκτυο καλεί τους εκπροσώπους της Πολιτείας, της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και τους εκπροσώπους των ΜΜΕ να απόσχουν από τη ρατσιστική ρητορική που κανονικοποιεί και ενθαρρύνει ρατσιστικές αντιδράσεις ενώ πλήττει την κοινωνική ειρήνη και συνοχή.

V. Ταυτότητα και Λειτουργία του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

Οι κανόνες λειτουργίας του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας παρατίθενται παρακάτω αναλυτικά προκειμένου να ενισχυθεί η ενημέρωση και η διαφάνεια ως προς τη δράση του, καθώς και η ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού ως προς τα αποτελέσματά του.

A. Θεσμικές επισημάνσεις

Η πρωτοβουλία για τη δημιουργία του Δικτύου προωθήθηκε στα μέσα του έτους 2011 από την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR) σε συνέχεια δύο σημαντικών διαπιστώσεων κατά την περίοδο εκείνη: α) της απουσίας επίσημου και αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής της ρατσιστικής βίας και β) της ανάγκης διασύνδεσης των φορέων, οι οποίοι κατέγραφαν με δική τους πρωτοβουλία τα περιστατικά ρατσιστικής βίας σε βάρος προσώπων τα οποία προσέρχονταν στις υπηρεσίες τους. Έκτοτε έχουν υπάρξει πολλές βελτιώσεις στην κατεύθυνση αυτή, όπως η δημιουργία κρατικού συστήματος καταγραφής της ρατσιστικής βίας¹³, ωστόσο η καταγραφή σχετικών περιστατικών από το Δίκτυο συνεχίζει να κρίνεται απαραίτητη καθώς τα στοιχεία είναι συμπληρωματικά της επίσημης καταγραφής. Επισημαίνεται, επίσης, ότι τα στοιχεία του Δικτύου αποτελούν την «κορυφή του παγόβουνου». Παρ' όλα αυτά, τα στοιχεία του αποτυπώνουν μία σαφή εικόνα των ποσοτικών και ποιοτικών τάσεων της ρατσιστικής βίας στην Ελλάδα.

B. Ταυτότητα του Δικτύου

Το Δίκτυο απαρτίζουν φορείς, οι οποίοι προσφέρουν ιατρικές, κοινωνικές, νομικές υπηρεσίες ή/και έρχονται σε άμεση επαφή με τα θύματα ρατσιστικής βίας ή θύματα άλλων βίαιων επιθέσεων που υποκινούνται από μίσος ή προκαταλήψεις και τέλος, οργανώσεις που έχουν δημιουργηθεί από τις ίδιες τις ομάδες που συνήθως γίνονται στόχος ρατσιστικής βίας. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο Δίκτυο αποτελεί ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, τη διαφορετικότητα, την πολυπολιτισμικότητα και την ανεξιθρησκεία καθώς και η δράση για την αντιμετώπιση των διακρίσεων και της μισαλλοδοξίας. Εκτός από τους συντονιστές, την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ

13. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας από την Πολιτεία, βλ. σελίδα 27.

για τους Πρόσφυγες και την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στο Δίκτυο συμμετέχουν 52 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και φορείς της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και ως παρατηρητές, ο Συνήγορος του Πολίτη και το Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών του Δήμου Αθηναίων. Οι συμμετέχοντες φορείς αναγνωρίζουν και επιδιώκουν ως κοινό στόχο την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας καθώς και όλων των πράξεων που τελούνται από μίσος προκαλούμενο λόγω της φυλής, του χρώματος, της θρησκείας, των γενεαλογικών καταβολών, της εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου, των χαρακτηριστικών φύλου και της αναπηρίας.

Για τους σκοπούς του Δικτύου, περιστατικά ρατσιστικής βίας θεωρούνται εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές εις βάρος ατόμων, τα οποία στοχοποιούνται λόγω εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, χρώματος, θρησκευτικής προέλευσης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, χαρακτηριστικών φύλου ή αναπηρίας. Καταγράφονται επίσης εγκληματικές πράξεις ή βίαιες ενέργειες ή συμπεριφορές σε βάρος των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δηλαδή όσων ατόμων προωθούν και προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και στοχοποιούνται λόγω αυτής τους της ιδιότητας.

Στο πλαίσιο επιδίωξης του κοινού σκοπού, το Δίκτυο: α) διατυπώνει συστάσεις προς τις ελληνικές Αρχές σύμφωνα με την ελληνική και διεθνή νομοθεσία προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, β) προωθεί την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σχετικά με την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας, γ) διαβουλεύεται με τις αρμόδιες Αρχές και άλλους σχετικούς φορείς ως προς ειδικά ζητήματα σχετικά με τη ρατσιστική βία, δ) ενισχύει τη συνεργασία με άλλους φορείς, οι οποίοι επιδιώκουν την καταπολέμηση της ρατσιστικής βίας, ε) οργανώνει και συμμετέχει σε εκπαιδευτικά προγράμματα της κοινωνίας των πολιτών αλλά και αρμόδιων θεσμικών φορέων για ζητήματα σχετικά με την αναγνώριση, την καταγραφή και την αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους.

Τέλος, στο πλαίσιο επιδίωξης των σκοπών του το Δίκτυο ανταποκρίθηκε σε αιτήματα παροχής στοιχείων από ερευνητές, δημοσιογράφους και φοιτητές. Επιπλέον, συνέβαλε στη διάδοση της νομοθεσίας κατά του ρατσισμού και του ρατσιστικού εγκλήματος μέσω της συμμετοχής του σε σεμινάρια, εκπαιδεύσεις και δημόσιες συζητήσεις. Στο εν λόγω πλαίσιο το Δίκτυο συμμετείχε σε εκπαιδεύσεις υπαλλήλων που στελεχώνουν τις υπηρεσίες υποδοχής αιτούντων άσυλο, δημοτικούς υπαλλήλους που έρχονται σε επαφή με στοχοποιούμενες κοινότητες ή/και θύματα βίας καθώς και υπαλλήλους σωμάτων ασφαλείας με στόχο την κατανόηση του φαινομένου της ρατσιστικής βίας καθώς και των δικαιωμάτων των θυμάτων ρατσιστικής βίας. Παράλληλα, για το 2022, το Δίκτυο, έχοντας αναγνωριστεί ως καλή πρακτική για την καταγραφή της ρατσιστικής βίας και την υποστήριξη θυμάτων, κλήθηκε, τόσο από εθνικούς όσο και από ευρωπαϊκούς φορείς, να παρουσιάσει τη μεθοδολογία του και τα ευρήματα του.

Γ. Μεθοδολογία

Από την ίδρυσή του, το Δίκτυο παραμένει μία συλλογική πρωτοβουλία με κοινούς κανόνες λειτουργίας και κοινούς στόχους, ενώ οι επιμέρους δράσεις των μελών του λειτουργούν συμπληρωματικά και αμφίδρομα ενδυναμωτικά. Εξαρχής, το Δίκτυο ακολουθεί μία αυστηρή μεθοδολογία, η οποία επιβάλλει την καταγραφή ενός περιστατικού αποκλειστικά μέσω της συνέντευξης με τα θύματα. Επομένως, σημαντικός παράγοντας του αριθμού των καταγραφών αποτελεί η προθυμία του θύματος να καταγράψει την εμπειρία του. Όλοι οι φορείς που συμμετέχουν στο Δίκτυο έχουν αποδεχτεί μία συμφωνία συνεργασίας, στην οποία ορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των συμμετεχόντων και έχουν υιοθετήσει την κοινή φόρμα καταγραφής του Δικτύου. Οι καταγραφείς κάθε φορέα, είτε πρόκειται για κοινωνικούς, νομικούς ή άλλους επιστήμονες, επαγγελματίες ή εθελοντές, ορίζονται από τον φορέα και εκπαιδεύονται από το Δίκτυο. Οι καταγραφείς είναι επώνυμοι και φέρουν την ευθύνη της καταγραφής τους. Η συμπλήρωση της φόρμας καταγραφής βασίζεται στη μαρτυρία του θύματος, είναι ανώνυμη και χρησιμοποιείται αποκλειστικά και μόνο από το Δίκτυο με σκοπό την καταπολέμηση του ρατσισμού και των εγκλημάτων μίσους.

Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας

 www.rvrn.org

 [@rvrn.org](https://www.facebook.com/rvrn.org)

 racistviolence@nchr.gr